

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁANIA SYSTEMU ZAPEWNIANIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA
w roku akademickim 2021/2022
Wydział Prawa

Liczba studentów łącznie: **2 166** (stan na 31.12.2021 r.)

w tym:

na studiach stacjonarnych: **1 149**

na studiach niestacjonarnych: **1017**

Liczba uczestników studiów doktoranckich: **82**

Liczba uczestników studiów podyplomowych: **216**

**1. MONITOROWANIE KOMPETENCJI I DOŚWIADCZENIA ORAZ
KWALIFIKACJI NAUCZYCIELI AKADEMICKICH I INNYCH OSÓB
PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA ZE STUDENTAMI I DOKTORANTAMI**

Proces monitorowania kompetencji i doświadczenia oraz kwalifikacji nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami i doktorantami na Wydziale Prawa UwB odbywa się według następujących kryteriów zawartych w § 4 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie w Białymstoku:

1) systematyczna analiza i ocena pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych pod kątem podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich

W roku akademickim 2021/2022 systematyczna analiza i ocena kadry badawczo-dydaktycznej, badawczej i dydaktycznej pod kątem podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich odbywała się w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668) oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861) wydanego na podstawie art. 81 Ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym (wskazanej powyżej) oraz przepisy wewnątrzuczelniane i wewnątrzwydziałowe dotyczące monitorowania standardów akademickich w ramach wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Dziekan we współpracy z prodziekanami dokonał analizy i oceny kadry badawczo-dydaktycznej pod kątem zapewnienia kadrowego w oparciu o karty obciążeń dydaktycznych pracowników zatrudnionych na wydziale. Szczególny nacisk położony został na wymóg

dotyczący minimalnej liczby godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelni jako podstawowym miejscu pracy, do którego odnosi się art. 73 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Obciążenia kadrowe dla wszystkich kierunków i poziomów kształcenia prowadzonych na wydziale ustalono przed rozpoczęciem roku akademickiego 2021/2022 i dokonano powtórnego sprawdzenia ich prawidłowości przed rozpoczęciem semestru letniego 2021/2022. Ponadto, zobligowano kierowników katedr oraz przekazano stosowne informacje na posiedzeniach Rady Wydziału o konieczności zapewnienia godzin dydaktycznych doktorantom, w szczególności III i IV roku studiów.

W roku akademickim 2021/2022 prowadzona była systematyczna analiza i ocena kadry naukowo-dydaktycznej pod kątem ich działalności naukowej na podstawie corocznych ankiet pracowników na potrzeby wynagrodzenia motywacyjnego (tzw. premii dziekańskich). W roku akad. 2021/2022 w ramach systemu motywacyjnego utrzymano w mocy Uchwałę nr 3421 Rady Wydziału Prawa UwB z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie wynagrodzenia motywacyjnego nauczycieli akademickich Wydziału Prawa płatnego z funduszu środków własnych. Zgodnie z uchwałą oraz Decyzją nr 4/2022 Dziekana Wydziału Prawa UwB z dnia 8 marca 2022 r. w sprawie zasad przyznawania okresowego dodatku kwotowego za 2022 r. dziekan raz w roku przyznaje pracownikom dodatki za działalność naukową i organizacyjną na podstawie wypełnionych przez nich ankiet, które jednocześnie stanowią jeden ze sposobów weryfikacji ich aktywności. Ankiety zwykle składane są w terminie do 15 stycznia. W 2022 r. przedłużono możliwość ich składania do 20 lutego 2022 r. w związku z oczekiwaniem na ukazanie się artykułów opublikowanych w wysoko punktowanych czasopismach z listy MEiN. Systematyczna analiza i ocena nauczycieli akademickich polegała na zapoznaniu się ze złożonymi przez pracowników badawczych, badawczo-dydaktycznych oraz dydaktycznych ankietami, w których sprawozdający wskazywali na cztery najwyżej punktowane pozycje naukowe opublikowane w okresie sprawozdawczym oraz podawali liczbę uzyskanych punktów według zasad określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz. U. poz. 392) oraz w oparciu o Komunikat MEiN z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych wraz z przypisaną liczbą punktów.

Ocena działalności naukowej nauczycieli akademickich odbyła się w kwietniu 2022 r. w oparciu ankietę oceny pracownika do celów wynagrodzenia motywacyjnego, w której wykazywano aktywność publikacyjną (w oparciu o ministerialne kryteria ewaluacji jakości

działalności naukowej), kierowanie i wykonawstwo w projektach badawczych oraz sporządzanie ekspertyz, a także udział w redakcjach czasopism naukowych, radach naukowych wydawnictw itp. oraz inne działania organizacyjne pracownika na rzecz Uniwersytetu w Białymstoku. Wprowadzono także dodatkowy element w postaci cytowania czasopism wydawanych przez Wydział Prawa UwB (BSP, MH-I, EEJTR).

Celem wspierania rozwoju naukowego pracowników dziekan wydał Decyzję nr 5 z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie jednorazowego dodatku za działania pro jakościowe. Zgodnie z ww. decyzją dodatek otrzymuje pracownik Wydziału Prawa, który w 2022 r. opublikował artykuł naukowy w czasopiśmie zagranicznym, którego punktacja na podstawie aktualnej Listy Czasopism Ministra Edukacji i Nauki odpowiada minimum 100 punktom dla nauk humanistycznych i społecznych i/lub opublikował recenzowaną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo z poziomu II Listy Wydawnictw Ministra Edukacji i Nauki. W okresie październik-grudzień 2021 r. jedna osoba otrzymała dodatek jednorazowy na mocy decyzji nr 5, a w okresie styczeń-czerwiec 2022 r. trzem pracownikom wypłacono dodatki jednorazowe.

Wydział stale wspiera i motywuje do rozwoju naukowego i dydaktycznego. Utrzymana została w mocy Decyzja Dziekana nr 43 z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie określenia zasad wykorzystywania środków przeznaczonych w 2021 r. na katedry funkcjonujące na Wydziale Prawa UwB. Środki te są przeznaczane na dofinansowanie artykułów i monografii punktowanych, tłumaczeń publikacji i wniosków grantowych, udziału w konferencjach naukowych i szkoleniowych, organizacji konferencji itp. W myśl ww. decyzji podział środków na katedry w uwzględnia następujące kryterium: prof./dr hab.: 3900 zł, dr: 2600 zł, mgr: 1300 zł, doktorant: 500 zł. Kierownik katedry zobowiązany jest nadzorować wydatkowanie środków, przestrzegając przy tym zasady, że 70% przyznanej pracownikowi kwoty powinno pozostać w dyspozycji każdego pracownika, zaś w przypadku podjęcia przez kierownika katedry decyzji o przeznaczeniu pozostałych 30% na inne cele, niezbędne jest poinformowanie o tym fakcie dysponenta powyższych środków.

Zgodnie z Ustawą - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wydział finansuje koszty postępowań doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich pracowników. W roku akad. 2021/2022 trzech pracowników wydziału uzyskało stopień doktora i jeden - tytuł profesora. Ponadto, konstituowana jest seria wydawnicza Monografie Wydziału Prawa. Koszty druku monografii w wysokości do 4 000 zł. pokrywa wydział ze środków własnych.

Uregulowane zostały kwestie dotyczące odbywania staży naukowych lub dydaktycznych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych na Wydziale Prawa UwB. Na mocy Decyzji nr 6 z 10 marca 2021 r. zarówno pracownik Wydziału Prawa UwB, jak i osoba z zewnątrz chcąc odbyć staż na Wydziale Prawa UwB jest zobowiązana do wypełnienia formularza dołączonego do Decyzji nr 6 i postępowania zgodnego z wytycznymi decyzji.

System wsparcia kadry stymuluje jej rozwój, stabilizuje zatrudnienie i motywuje do wszechstronnego doskonalenia naukowego i dydaktycznego. Pod kierownictwem prodziekan ds. nauki do końca lutego 2022 r. działał ośmioosobowy zespół ds. ewaluacji, którego członkowie na bieżąco monitorowali publikacje naukowe pracowników przypisanych im katedr oraz służyli wsparciem konsultacyjnym w kontekście publikowania i wypełniania slotów koniecznych do ewaluacji. Okres ewaluacji został zamknięty wysoko punktowanymi publikacjami. Nikt z pracowników Wydziału nie wygenerował N0. Na stronie internetowej funkcjonuje specjalna zakładka zawierająca wszystkie niezbędne informacje i specjalną wyszukiwarkę czasopism i wydawnictw. Członkowie zespołu ds. ewaluacji udzielali również wsparcia merytorycznego pracownikom składającym wnioski o finansowanie projektów w konkursach NCN.

We wrześniu 2021 r. zintensyfikowano działania z zakresu III kryterium ewaluacji, tj. wpływu działalności naukowej na otoczenie zewnętrzne. Przy pomocy specjalisty z zewnątrz (Instytut Rozwoju Szkolnictwa Wyższego w Lublinie) opracowano i wyselekcjonowano dwa główne opisy wpływu (1. Walka z cyberprzestępczością poprzez transfer wyników badań do praktyki; 2. Niepełnosprawność w perspektywie społecznej i zawodowej ze szczególnym uwzględnieniem autyzmu) oraz jeden dodatkowy (Prawnokarne i kryminologiczne aspekty transplantacji narządów, komórek i tkanek). Wskazane opisy wpływów oraz ich dowody zostały wprowadzone do systemu SEDN i zgłoszone do ewaluacji. Wysiłki na rzecz podnoszenia jakości działalności naukowej zakończyły się ogromnym sukcesem w postaci uzyskanej przez Wydział Prawa kategorii naukowej A+.

Podkreślić również należy bieżące monitorowanie aktywności naukowej pracowników Wydziału Prawa oraz zgłaszanie ich prac do różnych konkursów. W czerwcu 2022 r. zgłoszono osiągnięcia naukowe dr. Piotra Mroczo do konkursu dyrektora NCN, monografie dr Magdaleny Knapp i dr Eweliny Wojewody do nagrody PAN (oddział olsztyńsko-białostocki). Ponadto dziekan, po zapoznaniu się z wymogami Zarządzenia Rektora nr 46 z 2021 r. w sprawie wynagrodzenia motywacyjnego i po uwzględnieniu spełnienia w najwyższym stopniu kryterium zarządzenia (wysoko punktowane publikacje naukowe oraz

realizacja grantów badawczych w latach 2020-2021) rekomendował mgr. Wojciecha Zonia i dr. Łukasza Kierznowskiego.

W roku akademickim 2021/2022 systematyczna analiza i ocena kadry badawczo-dydaktycznej, badawczej i dydaktycznej pod kątem podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich odbywała się na podstawie informacji składanych przez nauczycieli akademickich do sekretariatu Wydziału Prawa i umieszczanych w systemie POLON. Stosowne informacje (udział konferencjach krajowych i międzynarodowych, ich organizację, uczestnictwo w kongresach, sympozjach, zjazdach, forach itp.) pracownicy przekazywali kierownikom katedr, którzy wyrażali zgodę na przyznanie środków finansowych na ich realizację, a Dziekan wyrażał akceptację.

W okresie czerwiec-grudzień 2021 r. pracownicy Wydziału Prawa złożyli do NCN 29 wniosków o finansowanie projektów badawczych, z czego 2 uzyskały decyzję pozytywną: mgr Jakub Farhan (konkurs Preludium) oraz prof. dr hab. Maciej Perkowski (konkurs Opus). Natomiast w okresie styczeń-czerwiec 2022 r. złożono 8 wniosków. Otrzymano 1 grant - dr Emilia Jurgielewicz-Delegacz (Sonata 17, wniosek z 2021 r.).

Na stronie internetowej wydziału w zakładce „nauka i badania” stworzono dwie podzakładki – 1) „konkursy na badania naukowe”, w której zamieszczane są aktualne informacje dotyczące krajowych i międzynarodowych konkursów oraz 2) „staże naukowe”, w której umieszczono dwie decyzje dziekana: Decyzja nr 6/2021 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie regulaminu odbywania staży naukowych lub dydaktycznych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz Decyzja nr 7/2021 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie regulaminu odbywania staży naukowych lub dydaktycznych na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Decyzje te mają na celu usprawnienie możliwości odbywania staży naukowych przez pracowników wydziału oraz badaczy z zewnątrz.

Pracownicy wydziału na bieżąco otrzymują drogą mailową informacje na temat warsztatów i szkoleń z zakresu pisania projektów, udoskonalania technik dydaktycznych oraz możliwości udziału w konkursach. Systematycznie wysyłane są pracownikom informacje dotyczące możliwości korzystania z kursów z obsługi baz bibliograficznych - np. EBSCO czy baz danych – np. LEX, LEGALIS.

Należy podkreślić, że ocena działalności nauczycieli akademickich pod kątem podnoszenia kwalifikacji zawodowych odbywa się na wydziale na bieżąco.

- 2) *systematyczna analiza i ocena obsady zajęć dydaktycznych przez pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych oraz inne osoby prowadzące zajęcia ze studentami i doktorantami pod kątem zgodności ich kompetencji i doświadczenia oraz kwalifikacji zawodowych (specjalizacja naukowa, dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe) z prowadzonymi zajęciami*

W roku akademickim 2021/2022 na Wydziale Prawa odbywała się systematyczna analiza i ocena obsady zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich pod kątem zgodności ich kwalifikacji zawodowych z prowadzonymi zajęciami. Obsada zajęć zawsze następuje z uwzględnieniem naukowej oraz dydaktycznej specjalizacji poszczególnych pracowników i przybiera wymiar zapewniający najwyższą ich jakość. Kryterium doboru stanowi doświadczenie naukowe, zawodowe oraz kompetencje dydaktyczne. Rekrutacja na stanowiska nauczycieli akademickich prowadzona jest w drodze konkursów zgodnie z Ustawą - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz według procedur określonych w Statucie UwB. Od 1 marca 2022 r. zatrudniono na Wydziale Prawa trzech nowych pracowników wyłonionych w drodze konkursu. Kadra realizująca kształcenie odznacza się wysokim i uznanym dorobkiem naukowym oraz wszechstronnym przygotowaniem dydaktycznym. Potwierdzeniem tego jest wysoka ocena Polskiej Komisji Akredytacyjnej wizytującej dwa kierunki: prawo w październiku 2020 r. (ocena pozytywna oraz przyznanie przez PKA certyfikatu „Doskonały kierunek”) oraz administracja w styczniu 2021 r. (ocena pozytywna).

Obsady zajęć dydaktycznych dokonywał dziekan wydziału w porozumieniu z kierownikami katedr, zakładów i pracowni, którzy w razie stwierdzenia nieprawidłowości niezwłocznie podejmowali kroki, mające na celu wyeliminowanie tychże. W zakresie oceny jakości dydaktyki brane są pod uwagę opinie studentów wyrażone w ankietach oraz hospitacje zajęć dokonywane przez dziekana lub upoważnionych przez niego kierowników katedr/zakładów/pracowni. Wyniki ankietyzacji i hospitacji w każdym roku akademickim są poddawane analizie w sprawozdaniu z funkcjonowania wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia, a wnioski z niej płynące pozwalają na podjęcie stosownych działań w celu doskonalenia jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych przez poszczególnych członków kadry. W kilku przypadkach wyniki ankiet były wyjątkowo krytyczne dla nauczycieli akademickich. W indywidualnych rozmowach z tymi pracownikami dziekan zobowiązał ich do poprawy jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, sposobów zaliczania zajęć i relacji ze studentami. Pani dr hab. Izabela Kraśnicka - prodziekan ds. współpracy międzynarodowej i rozwoju - została wyznaczona przez dziekana do wsparcia

merytorycznego w zakresie dydaktyki i różnicowania jej form dla osób mających niskie lub krytyczne oceny studentów. Podjęto działania naprawcze w formie ponownych hospitacji, analizy sposobu prowadzenia zajęć i przedsięwzięć mających na celu poprawę jakości i zwiększenia atrakcyjności prowadzonych zajęć.

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Uzyskanie certyfikatu „Doskonały kierunek” na kierunku prawo przyznanego przez Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej i najwyższej kategorii w zakresie jakości działalności naukowej, tj. kategorii A+ świadczy o wysokiej dbałości wydziału o monitorowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników badawczo-dydaktycznych oraz dydaktycznych.

W ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich nadal należy dążyć do zwiększenia efektywności składanych wniosków o finansowanie projektów badawczych.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego:

Rekomendacja WZJK zalecająca zwiększenie liczby składanych wniosków o finansowanie projektów badawczych została zrealizowana. Obowiązek składania co najmniej jednego takiego wniosku w każdym roku akademickim zmobilizował do aktywności w tym zakresie. Pracownicy wydziału brali udział w szkoleniach i spotkaniach na temat przygotowywania oraz pozyskiwania źródeł finansowania projektów badawczych. Dodatkowo Ankieta oceny pracownika zwraca uwagę na projekty, które spełniają warunki do uwzględnienia przy ewaluacji Wydziału Prawa UwB.

2. MONITOROWANIE I DOSKONALENIE PROCESU KSZTAŁCENIA

Ocena procesu kształcenia na Wydziale Prawa UwB odbywa się według kryteriów zawartych w § 5 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. W roku akademickim 2020/2021 na Wydziale Prawa na potrzeby monitorowania procesu kształcenia opierającego się na analizie i ocenie programów kształcenia oraz ich realizacji decyzją dziekana¹ powołano na wszystkich kierunkach studiów na dany rok akademicki odpowiednie zespoły. Składają się one z co najmniej trzech nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na poszczególnych kierunkach. Zespoły te dokonują

¹ Decyzja nr 1 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 17 stycznia 2020 r. w sprawie powołania Wydziałowego zespołu ds. jakości kształcenia.

analizy i oceny:

- 1) zgodności koncepcji kształcenia ze strategią uczelni,
- 2) adekwatności programu studiów do zakładanych efektów uczenia się,
- 3) zgodności programu studiów (w tym form prowadzonych zajęć) z zakresem wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się oraz dostosowania programu do specyfiki profilu i formy studiów,
- 4) prawidłowości stosowania punktów ECTS,
- 5) zgodności treści programowych zajęć zawartych w sylabusach z programem studiów,
- 6) sposobu weryfikacji zakładanych efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na każdym etapie kształcenia (np. adekwatności zakresu wymagań i form oceniania wobec zakładanych efektów uczenia się) oraz dostępu studentów i uczestników studiów podyplomowych do informacji na temat stosowanych zasad oceniania,
- 7) systemu weryfikacji końcowych efektów uczenia się,
- 8) realizacji programu praktyk studenckich w odniesieniu do zakładanych efektów uczenia się,
- 9) monitoringu karier studentów i absolwentów studiów (na podstawie informacji z Działu Spraw Studenckich - Biuro Karier), osób ubiegających się o stopień doktora i osób, które uzyskały ten stopień, prowadzonego przez właściwego ministra do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, oraz wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy.

W terminie do dnia 15 września 2022 r. Zespoły do spraw monitorowania procesu kształcenia (dalej jako: Zespoły) na wszystkich kierunkach studiów (w tym na studiach doktoranckich) oraz studiach podyplomowych prowadzonych na Wydziale Prawa przedłożyły dziekanowi sprawozdania z tego zakresu. Na ich podstawie wyprowadzono szereg wniosków. Część z nich jest analogiczna do poprzednich lat, część zawiera nowe informacje i rekomendacje. Ustalono, że:

Ad. 1) występuje spójność koncepcji kształcenia ze strategią uczelni na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

W obowiązujących koncepcjach zawarte są wymagane elementy, w tym moduły kształcenia wraz z przypisanymi efektami uczenia się. Wszystkie kierunki studiów są umiejscowione w obszarach kształcenia opisanych w Polskich Ramach Kwalifikacji (PRK) i wpisują się w obszar kształcenia w zakresie nauk społecznych. Jednocześnie zarówno nazwy

kierunków studiów, stopnie, profile, jak i formy studiów są spójne. Ich określony profil kształcenia (ogólnoakademicki) również jest spójny z określonymi efektami kształcenia.

Koncepcje kształcenia są zgodne z misją Uniwersytetu w Białymstoku oraz znajdują odzwierciedlenie w przyjętej strategii, która została określona w uchwale nr 1645 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2014 r. w sprawie Strategii rozwoju Uniwersytetu w Białymstoku na lata 2014-2024. Na wszystkich kierunkach realizowane są cele operacyjne wskazane w strategii rozwoju UwB, w tym w szczególności, wysoka jakość kształcenia, tworzenie nowych kierunków studiów o charakterze interdyscyplinarnym, kształcenie na najwyższym poziomie wysoko wykwalifikowanej kadry jako nowoczesnego zaplecza naukowo-badawczego regionu i kraju oraz szczególna dbałość o jak najwyższy poziom badań naukowych prowadzonych w UwB. Należy zauważyć, że w dniu 29 czerwca 2022 r. na mocy Uchwały nr 3057 Senatu UwB została przyjęta nowa Strategia Uniwersytetu w Białymstoku na lata 2022–2030. Według jej postanowień zostaną ocenione programy kształcenia obowiązujące od roku akademickiego 2022/2023.

Ad. 2) występuje adekwatność programu studiów do zakładanych efektów uczenia się na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

Liczba semestrów studiów oraz ogólna liczba punktów ECTS jest zgodna ze standardami kształcenia. Struktura programów studiów wyodrębnia moduły kształcenia, do których przypisane zostały efekty uczenia się oraz punkty ECTS uwzględniające wszystkie elementy pracy studenta niezbędne do osiągnięcia zakładanych w standardach kształcenia efektów uczenia się. W szczególności, przedmioty wchodzące w zakres programów studiów na analizowanych kierunkach stanowią logiczną i spójną sekwencję, a ich realizacja umożliwia spełnienie kryteriów określonych w standardach kształcenia. Efekty uczenia się są zasadniczo spójne z treściami kształcenia i metodami dydaktycznymi. Adekwatność programu studiów do zakładanych efektów uczenia się została potwierdzona również zarówno w odniesieniu do doktorantów, którzy rozpoczęli studia przed rokiem akad. 2019/2020.

Ad. 3) występuje zgodność programów studiów (w tym form prowadzonych zajęć) z zakresem wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się oraz dostosowanie programu do specyfiki profilu i formy studiów na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

W ocenie Zespołów stanowią one spójną całość. Przedmioty wchodzące w skład programów studiów zostały właściwie dobrane pod względem zawartości merytorycznej oraz

formy prowadzonych zajęć. Poszczególne przedmioty w programie zostały ułożone w sposób, który umożliwia studentom dokonanie wyboru (w ramach przedmiotów o formie fakultatywnej) przedmiotów najbardziej odpowiadających jego zainteresowaniom, a jednocześnie mieszczących się w ramach specyfiki danego kierunku studiów. Moduły kształcenia w odpowiednim stopniu wyczerpują zakres wiedzy oraz umiejętności i kompetencji niezbędnych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Zostały one także właściwie dostosowane do specyfiki ogólnoakademickiego profilu oraz form studiów. Zespoły uznały, że moduły kształcenia pozwalają osiągnąć wszystkie zakładane efekty kształcenia zarówno w wymiarze wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji. Jednocześnie programy są dostosowane do oferowanych form kształcenia, uwzględniając ich specyfikę. Zakładane efekty kształcenia, w ich powiązaniu z treściami programowymi zawartymi w programach studiów oraz metodami dydaktycznymi, tworzą spójną i jednolitą całość. W ocenie Zespołów programy studiów są właściwie dostosowane do specyfiki profilu i form kształcenia. Są zgodne z zakresem wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Programy studiów są względnie elastyczne, przewidują możliwość wyboru części modułów w zakresie dziedzin właściwych rozpatrywanemu kierunkowi studiów (wybór specjalizacji: proseminaria, przedmioty specjalizacyjne). Na tym tle, w przypadkach niektórych specjalizacji (katedr, zakładów), pojawia się problem niemożności uruchomienia proseminarium ze względu na zbyt małą liczbę zapisanych studentów. Z kolei, w innych specjalizacjach istnieje nawet kilka takich grup.

We wszystkich analizowanych programach studiów odpowiednio dobrano i zróżnicowano formy prowadzonych zajęć (wykłady, ćwiczenia, lektoraty, seminaRIA i proseminaria, konwersatoria), co odpowiada ogólnoakademickiemu profilowi studiów analizowanych kierunków. Umożliwia to przekazanie studentom we właściwy sposób zarówno wiedzy, jak i umiejętności koniecznych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Różnice w ilości zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego między studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi wynikają ze specyfiki obu form kształcenia. Zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych zakres przekazywanej studentom wiedzy oraz nabywanych przez nich umiejętności i kompetencji w ramach poszczególnych modułów umożliwia prawidłowy przebieg procesu osiągnięcia określonych efektów. Zatem, moduły kształcenia pozwalają osiągnąć wszystkie zakładane efekty uczenia się.

Konstrukcja programów i zawartość poszczególnych modułów korespondują z

ogólnoakademickim profilem studiów. Jednocześnie programy są dostosowane do oferowanych form kształcenia, uwzględniając ich specyfikę. Zakładane efekty kształcenia, w ich powiązaniu z treściami programowymi zawartymi w programach studiów oraz metodami dydaktycznymi, tworzą jednolitą całość.

Ad. 4) występuje prawidłowość stosowania punktów ECTS na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

Zespoły stwierdziły, że liczba punktów ECTS przypisana za realizację poszczególnych przedmiotów w programach studiów jest adekwatna do wymagań stosowanych w ogólnoakademickim profilu studiów. Sposób wyliczania punktacji jest właściwy. Liczba punktów ustalona dla odpowiednich przedmiotów odzwierciedla wkład pracy studenta wymagany do osiągnięcia efektów uczenia się. Wyraża on zarówno pracę własną, jak i realizowaną w ramach zajęć dydaktycznych na terenie uczelni oraz praktyk zawodowych. Stosowany system umożliwia również indywidualizację procesu kształcenia oraz wymianę międzyuczelnianą.

Ad. 5) występuje zgodność treści programowych zajęć zawartych w sylabusach z programem studiów na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

Przeprowadzona analiza wykazała, iż kierunkowe efekty uczenia się przypisywane poszczególnym modułom kształcenia w programach studiów są zgodne z wykazem efektów uczenia się dla poszczególnych kierunków. Również zgodnie z programami studiów zakładane efekty uczenia się są analogiczne dla stacjonarnego i niestacjonarnego trybu studiów. W zakresie poszczególnych przedmiotów uwzględnione zostały zakładane w programie efekty. Zawarte w nich treści programowe, formy zajęć oraz metody dydaktyczne umożliwiają realizację wszystkich efektów uczenia się. Dodatkowo, ze względu na sytuację epidemiczną, w roku akademickim 2021/2022 realizacja zakładanych efektów uczenia się i sposób ich realizacji uwzględniały formę zdalną.

Zespoły oceniły, iż treść sylabusów poddanych analizie jest zgodna z programami studiów. Wskazane w sylabusach efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są właściwe dla dyscypliny naukowej i kierunków studiów. Również należy wskazać zgodność efektów realizowanych w ramach poszczególnych modułów kształcenia z kierunkowymi efektami w zakresie nauk społecznych opisanych w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. W treści sylabusów właściwie zostały dobrane cele kształcenia i treści efektów uczenia się. Efekty kierunkowe są spójne z zakresem kształcenia na analizowanych kierunkach, jak również są adekwatne do efektów

obszarowych. Poszczególne efekty kierunkowe są zgodne z przedmiotowymi, zamieszczonymi w sylabusach. Ma to odzwierciedlenie w wykazie efektów kierunkowych zamieszczonych w programach studiów oraz wykazywanych w sylabusach poszczególnych przedmiotów.

Zespoły stwierdziły, że obecnie zdecydowana większość sylabusów jest wypełniona poprawnie i wskazuje efekty uczenia się przypisane poszczególnym przedmiotom. Przypadki, w których ten warunek nie został spełniony, stanowią obecnie niewielki margines. Analiza dostępnych sylabusów (dotyczących studiów stacjonarnych i niestacjonarnych) prowadzi do wniosku, że ostatnich latach zauważalnie poprawiła się jakość sylabusów. Co do zasady, większość z nich jest przygotowana właściwie. Sylabusy zawierają przy tym szczegółowe oraz wyczerpujące informacje. Zespoły pozytywnie oceniły zwiększenie wykorzystania w analizowanym zakresie możliwości, jakie daje system USOS. Ze względu na fakt zainteresowania studentów treścią sylabusa przede wszystkim z powodu zakresu przedmiotu zajęć, źródeł wiedzy, zasad i kryteriów oceny, wydaje się, że sylabusy w obecnym kształcie są nadmiernie skomplikowane, co umniejsza ich „praktyczny” aspekt. Należałoby zatem zastanowić się nad sensem utrzymywania tak sformalizowanych procedur w zakresie opisywania wykładanych przedmiotów. Jak wiadomo, poza zainteresowaniem studentów są wskazania odnośnie efektów kształcenia, czy wskaźników godzinowych.

Zespoły zgłosiły uwagi do treści przeanalizowanych sylabusów. Wskazały m.in. na następujące uchybienia pod względem szczegółowości informacji zawartych w określonych pozycjach sylabusów. W części A w pozycji „Opis”, w której zamiast szczegółowych informacji o przedmiocie (rok, semestr, tryb studiów, profil itd.) oraz wskaźników ilościowych dotyczących przedmiotu, zamieszczane były opisy charakteryzujące przedmiot lub spisy tematów poszczególnych zajęć. Bardzo ogólnie uzupełniano pozycję „Metody i kryteria oceniania” w części A i B sylabusa. Lapidarnie uzupełniano pozycję „Zakres tematów” w części B sylabusa. Nie określano sposobów weryfikacji w pozycji „Efekty kształcenia” w części B sylabusa, a w części sylabusów efekty uczenia się były nieprawidłowo przedstawione (np. brak kodów przy opisie każdego efektu, kody lub efekty uczenia się nie odpowiadają właściwym efektom w programie studiów, brak określenia sposobów weryfikacji efektów uczenia się w części B sylabusa). Zamieszczano ubogie wykazy literatury przedmiotu (np. zawierające tylko 2 pozycje) w części A i B sylabusa. Występowała niezgodność literatury wskazanej w obu częściach sylabusa. Nie zamieszczano informacji dotyczących różnych aspektów związanych z prowadzeniem przedmiotu w formie

zdalnej. Trzeba jednak zaznaczyć, że powyższe uchybienia miały charakter jednostkowy. Zespoły rekomendowały uzupełnienie sylabusów we wskazanych punktach. Sugerowały zwracanie szczególnej uwagi na kwestię możliwej dezaktualizacji informacji zamieszczanych w sylabusach. Chodzi głównie o efekty uczenia się, które powinny być zsynchronizowane z obowiązującymi cyklami kształcenia.

Ad. 6) występuje prawidłowy sposób weryfikacji zakładanych efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na każdym etapie kształcenia (np. adekwatności zakresu wymagań i form oceniania wobec zakładanych efektów uczenia się) na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

Zespoły zasadniczo pozytywnie oceniły sposób weryfikacji zakładanych efektów uczenia się, formy weryfikacji założonych do realizacji efektów, sposoby stosowane w celu weryfikacji zakładanych efektów uczenia się, dostęp do informacji o sylabusach oraz wymaganiach i zasadach oceniania zawartych na stronie internetowej wydziału oraz w systemie USOSweb.

Analizując sposób weryfikacji zakładanych efektów uczenia się Zespoły podkreślały, że w sylabusach zostały wskazane efekty (nie zawsze z przypisaniem im konkretnych metod weryfikacji) oraz sposoby weryfikacji ich osiągnięcia. Należy zauważyć, że zakres wymagań i stosowane formy oceniania są adekwatne w stosunku do zakładanych efektów uczenia się. W sylabusach został też wskazany bilans nakładu pracy studenta podany w przeliczeniu na liczbę punktów ECTS oraz nakład pracy studenta związany z udziałem w zajęciach, z wyodrębnieniem czasu, który wymaga bezpośredniego udziału nauczyciela oraz zajęć o charakterze praktycznym. W przeważającej większości sylabusów sposób weryfikacji był podany ogólnie i opisowo, bez wskazywania efektów kształcenia lub opisowo z wymienieniem efektów kształcenia, natomiast ze wskazaniem sposobu ich weryfikacji. W części sylabusów efekty kształcenia zostały wskazane opisowo i wyczerpująco, wraz z przypisaniem poszczególnym efektom metod ich weryfikacji. W tych sylabusach, w metodach weryfikacji efektów kształcenia, określono, które efekty i przy zastosowaniu jakiej metody podlegają ocenie. W takich przypadkach weryfikacja efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie tych efektów (wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne) oraz wszystkie etapy kształcenia. Szczegółowe karty przedmiotu zawierały dane określające, które efekty podlegają sprawdzeniu oraz jakie są zasady i formy ich oceny. W niektórych sylabusach brakowało wskazania sposobu weryfikacji, a zostały podane jedynie poszczególne efekty kształcenia (opisowo) lub ich symbole.

Analizując formy weryfikacji założonych do realizacji efektów kształcenia Zespoły stwierdziły, że przyjętą podstawową formą weryfikacji założonych do realizacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych był egzamin lub zaliczenie na ocenę. Z uwagi na dominację tej metody weryfikacji efektów na szczególną uwagę zasługuje jej forma. Należy podkreślić, że forma egzaminu podana w sylabusie jako forma ustna lub pisemna jest dość ogólnikowa. Zdaniem Zespołów forma ustna i pisemna powinna zostać doprecyzowana poprzez wskazanie, czy w ramach zaliczenia przedmiotu przewidziane są pytania opisowe (analiza problemu, kasus, esej itp.) czy testowe, a jeżeli testowe, to jakiego rodzaju będą wymagane odpowiedzi (jednokrotnego czy wielokrotnego wyboru itp.). Zespoły zauważały już w poprzednich sprawozdaniach, że forma testu jako metody weryfikacji efektów kształcenia jest niedoskonała, umożliwia bowiem jedynie weryfikację uzyskanej wiedzy, a nie umiejętności czy kompetencji. Po raz kolejny (jak w latach ubiegłych) Zespoły podkreślały, że stosowanie jako formy zaliczenia przedmiotu udzielania zaliczenia bądź wystawiania oceny z egzaminu na podstawie frekwencji na zajęciach należy uznać za praktykę niewłaściwą w świetle możliwości weryfikacji efektów.

Analizując sposoby stosowane w celu weryfikacji zakładanych efektów uczenia się Zespoły stwierdziły, że z punktu widzenia zapewnienia skutecznej weryfikacji zakładanych efektów kształcenia pożądane byłoby urozmaicenie metod stosowanych przez prowadzących przedmioty. Zasadnym wydaje się włączenie takich metod weryfikacji efektów, które umożliwiłyby bieżącą, kontrolę postępów czynionych przez studenta zgodnie z etapem zaawansowania zajęć, takich jak np. opracowanie eseju, prezentacji czy też rozwiązanie przypadku. Wzbogacenie aktualnego instrumentarium weryfikacji efektów jest istotne w kontekście wymagania, aby do każdego zdefiniowanego efektu kształcenia przypisane były jasne kryteria i sposoby jego weryfikacji, o czym była mowa powyżej.

Analizując dostęp do informacji o sylabusach oraz wymaganiach i zasadach oceniania na stronie internetowej wydziału oraz w systemie USOSweb Zespoły przypomniały, że treść sylabusów oraz informacje na temat stosowanych zasad i kryteriów oceniania są udostępniane studentom w sylabusach przedmiotów zamieszczanych przez prowadzących zajęcia. Dodatkowo studenci dysponują dostępem do „plików do pobrania” na stronie internetowej wydziału, w których zamieszczane są zestawy zagadnień egzaminacyjnych oraz udostępniane przez prowadzących przedmioty dodatkowe materiały do poszczególnych zajęć. Podkreśliły, że wykorzystywanie przez studentów i doktorantów wymienionych źródeł informacji nie ma charakteru powszechnej praktyki ze względu na fakt, że nie zawsze studenci mają

świadomość, iż takie informacje (jak np. sylabus czy pliki z dodatkowymi materiałami) są udostępniane. Być może wynika to z tego, iż głównym źródłem informacji w formie elektronicznej wykorzystywanym przez studentów są portale społecznościowe, a nie strona internetowa czy system USOSweb. Zespół sugeruje, iż warto rozważyć rozpowszechnianie na portalu społecznościowym wydziału informacji na temat dostępności sylabusów i innych treści edukacyjnych zawartych w USOSweb. Prowadzący zajęcia powinni zostać zobligowani do omówienia sylabusu podczas zajęć.

Ad. 7) występuje prawidłowy system weryfikacji końcowych efektów uczenia się.

W ramach realizacji § 5 ust. 1 pkt 7 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. przewidującego ocenę systemu weryfikacji końcowych efektów uczenia się obowiązują odpowiednie rozwiązania przyjęte decyzją dziekana². Wprowadziła ona obowiązek złożenia przez promotorów w dziekanatach do 30 grudnia każdego roku akademickiego wykazu tematów prac dyplomowych studentów ostatniego roku studiów przygotowujących w danym roku akademickim prace magisterskie i licencjackie do ich obrony. Zgodnie z wymogami w roku ak. 2021/2022 wszyscy promotorzy zrealizowali swój obowiązek związany z dostarczeniem do dziekanatów tematów prac dyplomowych.

Tematy prac, promotora i recenzenta, jak również ich ewentualną zmianę zatwierdza Dziekan Wydziału Prawa po uzyskaniu opinii przez wydziałowy zespół do spraw jakości kształcenia, nie później niż z dniem rozpoczęcia ostatniego semestru danego cyklu kształcenia. Powyższa procedura porządkuje proces ustalania tematów prac dyplomowych i wprowadza wobec studentów gwarancje ich względnej niezmienności, jednocześnie wymagając zarówno od promotorów, jak i studentów rozwagi i staranności w wyborze tematu. Jednocześnie ściśle określone terminy dyscyplinują obie strony do sprawnego wyłaniania tematu pracy.

Samodzielność przygotowanej przez studenta pracy dyplomowej ma być kontrolowana przez promotora za pomocą dostępnych mu środków. Instrumentarium tej kontroli stanowi w szczególności Jednolity System Antyplagiatowy (JSA). Weryfikacja pracy za pomocą tego programu jest obowiązkowa, zaś interpretacja wyników tej weryfikacji leży po stronie promotora. Mimo ciągłego ulepszania tzw. programów antyplagiatowych, posiadają one ciągle pewne mankamenty, które nakazują dużą ostrożność w ferowaniu

² Decyzja nr 15 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie systemu weryfikacji końcowych efektów uczenia się.

zwłaszcza negatywnych ocen. Praktyka wskazuje, że współczynniki podobieństwa są zazwyczaj zawyżone i sztucznie podnoszone poprzez uznawanie przez JSA za podobne do innych prac przypisy, bibliografię czy nawet spis treści pracy dyplomowej, choćby były te elementy samodzielnie przygotowane przez studenta.

Do obsługi procesu dyplomowania służy platforma Archiwum Prac Dyplomowych (APD), która przyspiesza i automatyzuje obieg informacji oraz dokumentów. Działanie tego narzędzia należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Najsłabszym ogniwem jest tu jednak człowiek. Zachowanie terminów związanych z przygotowaniem obrony, tj. terminu do wgrania przez studenta pracy do APD do końca głównej sesji egzaminacyjnej, terminu do złożenia przez studenta w dziekanacie pracy dyplomowej wraz z wymaganymi dokumentami najpóźniej 7 dni przed planowanym terminem obrony, co może nastąpić dopiero po zbadaniu pracy przez promotora za pomocą platformy JSA i wpisania recenzji przez promotora i recenzenta, zależne jest od właściwej dyscypliny i współpracy pomiędzy promotorem, recenzentem i studentem.

Regulamin studiów przewiduje w uzasadnionych przypadkach przedłużenie przez dziekana terminu do wgrania pracy dyplomowej przez studenta do APD do końca sesji egzaminacyjnej poprawkowej. Taka decyzja powinna mieć charakter wyjątku i być uzasadniona niemożliwością ukończenia zaawansowanej już pracy ze względów losowych lub być przywilejem studentów odbywających równoległe studia na innych kierunkach. Jeden z Zespołów postulował, aby pozytywna decyzja dziekana o przedłużeniu terminu do złożenia pracy była uwarunkowana pozytywną opinią promotora.

Sposób powoływania przez dziekana komisji egzaminu dyplomowego oraz terminu egzaminu dyplomowego reguluje § 44 ust. 3 i 4 Regulaminu studiów³. Komisja egzaminu dyplomowego powoływana jest przez dziekana. W jej skład oprócz promotora i recenzenta wchodzi przewodniczący, którym w przypadku egzaminu magisterskiego musi być pracownik samodzielny, zaś w przypadku egzaminu licencjackiego osoba ze stopniem przynajmniej doktora. Egzamin dyplomowy powinien odbyć się w terminie nieprzekraczającym 30 dni od daty złożenia pracy.

Natomiast zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego zostały określone Uchwałą nr 3425 Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 15 listopada

³ Także: Komunikat nr 5 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie warunków przystąpienia do egzaminu dyplomowego.

2019 r.⁴ Stanowi ona, że na egzaminie dyplomowym studentowi zadawane są trzy pytania: jedno z zakresu pracy dyplomowej i dwa losowane z katalogu pytań opracowanych dla danego seminarium. Katalog pytań powinien zawierać od 20 do 50 pytań ustalonych jest przez kierownika katedry, w ramach której prowadzone jest dane seminarium i podawany jest do wiadomości studentów najpóźniej do końca semestru zimowego danego roku akademickiego. Warunek ujawnienia pytań w odpowiednim terminie jest przestrzegany przez promotorów i kierowników katedr, w czym pomocna jest strona internetowa Wydziału Prawa, na której katalogi pytań są prezentowane. Analiza treści pytań dla poszczególnych seminariów uprawnia do stwierdzenia, że są one właściwie powiązane tematycznie z przedmiotem seminarium oraz stanowią odpowiednie narzędzie końcowej weryfikacji efektów uczenia się.

Warunki przystąpienia do egzaminu dyplomowego zawierające listę obowiązków studenta w tym zakresie określa Komunikat nr 2/2022 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 16 maja 2022 r.

Ad 8) występuje prawidłowa realizacja programu praktyk studenckich w odniesieniu do zakładanych efektów uczenia się na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa.

Zespoły ustaliły, że celem praktyk jest w szczególności: rozwijanie umiejętności wykorzystania wiedzy zdobytej na studiach, kształtowanie umiejętności niezbędnych w przyszłej pracy zawodowej, przygotowanie studenta do samodzielności i odpowiedzialności za powierzone mu zadania oraz stworzenie dogodnych warunków do aktywizacji zawodowej studenta na rynku pracy. Programy praktyk obejmują zarówno sferę działalności instytucji, w której student odbywa praktykę o charakterze techniczno-organizacyjnym, jak i sferę merytoryczną.

W ramach sfery techniczno-organizacyjnej student powinien zapoznać się z zasadami obiegu dokumentacji, wykonywać inne zadania techniczno-organizacyjne uznane przez osoby bezpośrednio nadzorujące przebieg praktyki za istotne z punktu widzenia specyfiki działalności instytucji, w której student odbywa praktyki oraz kierunku studiów, zapoznać się ze strukturą organizacyjną instytucji, w której odbywa praktyki oraz przepisami regulującymi działanie instytucji, uczestniczyć w czynnościach techniczno-organizacyjnych komórki, gdzie

⁴ Uchwała nr 3425 Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu dyplomowego.

odbywane są praktyki, zapoznać się z zakresem działania poszczególnych komórek organizacyjnych i stanowisk komórki, gdzie odbywane są praktyki.

W ramach sfery merytorycznej student powinien zapoznać się z przedmiotem działania instytucji, w której odbywa praktyki, zapoznać się z poszczególnymi czynnościami podejmowanymi w toku działania instytucji, poznać praktyczne zastosowanie przepisów stanowiących podstawę podejmowanych w instytucji czynności, podjąć próbę przygotowania projektów pism i rozstrzygnięć w ramach postępowań prowadzonych w instytucji, w której odbywane są praktyki, zapoznać się ze specyfiką czynności podejmowanych przez strony postępowania i organ, przed którym się ono toczy, uczestniczyć, o ile jest to możliwe w rozprawach i innych merytorycznych czynnościach podejmowanych w instytucji, w której odbywane są praktyki, wykonywać inne zadania merytoryczne uznane przez osoby bezpośrednio nadzorujące przebieg praktyk za istotne z punktu widzenia specyfiki działalności instytucji, w której student odbywa praktyki oraz kierunku studiów.

Studenci mogą odbywać praktyki, w szczególności, w: urzędach administracji publicznej, organach ścigania i wymiaru sprawiedliwości, kancelariach prawnych, Studenckiej Poradni Prawnej i Centrum Praktyk Sądowych, instytucjach i organizacjach krajowych, organach administracji i innych instytucjach wskazanych przez Dziekana Wydziału Prawa UwB. Zatrudnienie studenta w jednej z wyżej wymienionych instytucji lub udział w pracach obozu naukowego jest podstawą do zaliczenia praktyk zawodowych. Wydział Prawa UwB jest zobowiązany do zapewnienia odbywania praktyk w wyżej wymienionych instytucjach poprzez zawarcie stosownych porozumień (umów). Wykaz podmiotów, z którymi zawarto umowy na realizację praktyk studenckich został zamieszczony na stronie internetowej Wydziału Prawa UwB. Możliwe jest jednak zawarcie umowy o organizację praktyk zawodowych również z innymi podmiotami.

Nad prawidłową realizacją praktyk zawodowych od strony merytorycznej czuwają opiekunowie praktyk powoływani przez Dziekana Wydziału Prawa UwB spośród nauczycieli akademickich. Do ich zadań należy zaliczanie praktyk na podstawie dziennika praktyk przedłożonego przez studenta. Istnieje ponadto możliwość zaliczenia na poczet praktyk zawodowych pracy zawodowej umowy o pracę bądź innych dokumentów potwierdzających zatrudnienie studenta. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje jednak właściwy prodziekan.

Procedura zaliczania praktyk jest kilkuetapowa. W pierwszym etapie student wybiera miejsce odbywania praktyk, składając stosowną deklarację koordynatorowi praktyk oraz dziennik praktyk. Następnie student zgłasza się do odpowiedniego opiekuna praktyk w celu

otrzymania skierowania. Po odbyciu praktyk student przekazuje opiekunowi dziennik praktyk oraz wypełnioną anonimową ankietę dotyczącą organizacji i realizacji praktyk zawodowych. Opiekun praktyk weryfikuje poprawność wypełnienia dziennika i zgodność zadań realizowanych w trakcie trwania praktyki z wymogami regulaminu praktyk oraz zalicza praktyki zawodowe dokonując wpisu w USOSweb. Następnie dziennik praktyk złożony zostaje do właściwego dziekanatu. Inną drogą zaliczenia praktyk jest uzyskanie przez studenta zgody prodziekana ds. dydaktyki na zaliczenie pracy zawodowej na poczet praktyk i przedstawienie opiekunowi praktyk kserokopii pisma ze wspomnianą zgodą.

Z uwagi na to, że kształcenie w roku akademickim 2021/2022 odbywało się w formie tradycyjnej, przestały obowiązywać zasady dotyczące zdalnego odbywania i zaliczania praktyk. Praktyki odbywały się w siedzibie instytucji. Placówki, w analizowanym okresie, nie oferowały praktyk zdalnych. Analiza programów praktyk pozwoliła Zespołom stwierdzić, że wymiar czasu i dobór podmiotów, w których się odbywały, jest zbieżny z określonymi dla nich celami i efektami uczenia się na poszczególnych kierunkach. W roku akademickim 2021/2022 był stosowany właściwy system kontroli ich odbywania oraz zaliczania.

Należy też zauważyć, że na kierunku Doradztwo podatkowe i administracja skarbowa praktyki nie zostały przewidziane w programie studiów, co wynika z celu studiów na tym kierunku oraz umowy podpisanej pomiędzy Uniwersytetem w Białymstoku a Państwową Komisją Egzaminacyjną do Spraw Doradztwa Podatkowego. Z kolei, na kierunku Prawo i podatki w biznesie 3-tygodniowe praktyki zawodowe zostały uwzględnione w programie studiów, których zaliczenie zostało przewidziane po 4. semestrze. W związku z tym, iż rok akademicki 2021/2022 jest pierwszym rokiem funkcjonowania tego kierunku, kwestii zaliczania praktyk nie analizowano. Ustalono natomiast, że przewidziany dla niego program praktyk, wymiar czasu i dobór podmiotów, w których się odbywają, jest zbieżny z określonymi dla nich celami i efektami uczenia się na tym kierunku.

Na studiach doktoranckich, zarówno wobec studentów, którzy rozpoczęli studia w roku akad. 2018/2019, jak i wobec tych, którzy rozpoczęli studia w ramach Szkoły Doktorskiej Nauki Społeczne, a więc w roku ak. 2019/2020, 2020/2021 oraz 2021/2022 przewidziano praktyki. Zespół pozytywnie ocenił możliwość samodzielnego prowadzenia i współprowadzenia zajęć dydaktycznych przez doktorantów pod nadzorem promotora lub innego nauczyciela akademickiego. Z kolei, w programie studiów podyplomowych praktyk nie przewidziano.

Zespoły podkreśliły, że studenci mają możliwość zapoznania się z klarownie przedstawioną ścieżką realizacji praktyk zawodowych na stronie internetowej Wydziału Prawa. Jest to kolejne źródło, obok opiekuna praktyk, z którego student może czerpać informację na temat procedury realizacji praktyk, co oceniono jednoznacznie pozytywnie.

Ponadto w roku akademickim 2021/2022 powołany został Pełnomocnik Dziekana ds. ds. studenckich praktyk zawodowych. Zmianę tę, jako ułatwiającą i przyspieszającą rozstrzygnięcie istotnych z perspektywy studenta spraw związanych z realizacją praktyk, ocenić należy pozytywnie.

W ocenie Zespołów obecny kształt zasad, celów i procedury odbywania praktyk studenckich pozwala na pełną realizację wszystkich efektów uczenia się przypisanych praktykom zawodowym w programie studiów.

Ad 9) występuje prawidłowy monitoring karier studentów i absolwentów studiów (na podstawie informacji z Działu Spraw Studenckich - Biuro Karier), osób ubiegających się o stopień doktora i osób, które uzyskały ten stopień, prowadzonego przez właściwego ministra do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Odbywa się też analiza zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale Prawa. Podstawą do wyprowadzania wniosków było opracowanie „Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań.”, będące wynikiem badań ankietowych przeprowadzonych wśród absolwentów. W badaniach wzięli udział absolwenci kierunków: Prawo (57%), Administracja (19%), Kryminologia (18%) oraz Bezpieczeństwo narodowe (6%). Ze względu na brak absolwentów raport nie uwzględnił kierunków Bezpieczeństwo i prawo, Prawo i podatki w biznesie oraz Doradztwo podatkowe i administracja skarbową.

Zespoły dokonały analizy informacji dotyczących poszczególnych kierunków. Szczegółowe informacje z tego zakresu zostaną omówione w części 9. niniejszego sprawozdania dotyczącego monitorowania karier zawodowych absolwentów.

Zespoły zgłosiły przykładowe postulaty do rozważenia: zamieszczenie stosownej informacji w materiałach rekrutacyjnych dla kandydatów na studia o możliwości podjęcia zatrudnienia w podmiotach, w których posiadanie wiedzy zdobytej w trakcie byłoby atrakcyjne dla potencjalnego pracodawcy; możliwość podjęcia współpracy w trakcie kształcenia z potencjalnymi pracodawcami studentów. Proponują „łączenie” studentów z rynkiem pracy na etapie studiów, np. przez przygotowywanie prac potrzebnych rynkowi.

W tym miejscu należy podkreślić zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych w

monitorowanie procesu kształcenia. Biorą oni czynny udział w procesie udoskonalania programów studiów, co miało miejsce w roku ak. 2021/2022. Współpraca wzmacnia zgodność zakładanych efektów uczenia się z potrzebami artykułowanymi przez potencjalnych pracodawców. Sprzyja też temu powołana w lutym 2021 r. przy Uniwersytecie w Białymstoku Rada Konsultacyjna, w skład której wchodzi przedstawiciele uczelni, sektora gospodarki oraz dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Wnioski i rekomendacje Zespołów ds. monitorowania jakości kształcenia, ukazane w niniejszym sprawozdaniu, podlegają analizie przez władze dziekańskie.

W ramach realizacji § 5 ust. 3 i ust. 4 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. na wydziale obowiązują procedury monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia, w tym programu studiów⁵. Przy tegorocznej analizie i ocenie programów kształcenia przez odpowiednie zespoły, zgodnie z powołaną uchwałą, były brane pod uwagę wyniki Raportu obejmującego badanie losów Absolwentów UwB z rocznika 2020/2021, zawierającego dane dotyczące monitorowania karier zawodowych absolwentów Wydziału Prawa, a także wyniki analizy zgodności zakładanych efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy.

Podjęte przez Wydział Prawa działania w procesie kształcenia⁶, w opinii 186 badanych (co stanowi 7,24% uprawnionych), tj. studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, zarówno jednolitych magisterskich, jak i I, II stopnia oraz doktorantów, a także uczestników studiów podyplomowych⁷ przyniosły następujące rezultaty. Przedstawiają je poniższe tabele.

⁵ Decyzja nr 5 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia, w tym programu studiów.

⁶ Informacje pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta ewaluacyjna” stanowiącego Załącznik nr 3a do Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. (ze zm.). Stan na 10.09.2022 r.

⁷ Procent osób przeankietowanych w stosunku do ogólnej liczby studentów: 6,97; procent osób przeankietowanych w stosunku do ogólnej liczby uczestników studiów podyplomowych: 1,39; procent osób przeankietowanych w stosunku do ogólnej liczby doktorantów: 4,88.

Tabela nr 1. Kierunki studiów w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ogólna ocena kierunków studiów	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
	[%] badanych					
Czy biorąc pod uwagę wszystkie aspekty procesu kształcenia, jest Pan/Pani zadowolony(a) z odbywanych studiów? ⁸	29,57	44,09	10,75	8,60	6,99	0
Czy uważa Pan/Pani, że dostępność i jakość pomocy naukowych i specjalistycznego sprzętu jest wystarczająca?	20,11	50,54	14,13	10,87	4,35	0
Czy uważa Pan/Pani, że sposób prowadzenia zajęć i metody nauczania są na ogół odpowiednie?	23,78	45,40	16,22	10,81	3,78	0
Czy uważa Pan/Pani, że oferta wyboru przedmiotów dodatkowych (fakultetów itp.) jest wystarczająca?	32,97	34,62	12,64	6,50	13,19	0
Czy uważa Pan/Pani, że proporcje między zajęciami praktycznymi a teoretycznymi są właściwe?	18,58	33,33	13,11	14,21	20,77	0
Czy zależałoby Panu/Pani na tym, by intensywność nauki na Pana/Pani kierunku była większa niż obecnie?	13,04	13,04	30,98	26,63	16,30	0
Czy zajęcia realizowane w formie zdalnej zostały przeprowadzone w sposób umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się?	31,35	23,24	24,86	6,49	8,65	5,41

Jak wynika z tabeli nr 1 zdecydowana większość badanych bardzo pozytywnie ocenia swój kierunek studiów. Z odbywanych studiów (zdecydowanie tak i raczej tak) zadowolonych jest 73,66% badanych. Jako wystarczającą dostępność i jakość pomocy naukowych i specjalistycznego sprzętu ocenia 70,65%. Za odpowiednie sposoby prowadzenia zajęć i metod nauczania uważa 69,18%. Na wystarczającą ofertę wyboru przedmiotów dodatkowych wskazuje 67,59% badanych. Prowadzenie zajęć w formie zdalnej jako umożliwiającej osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się oceniło 54,59% badanych. Właściwe proporcje między zajęciami praktycznymi a teoretycznymi dostrzega 51,91%. Na większej intensywności nauki na kierunku zależy 26,08% badanych.

⁸ Zadowolonych z odbywanych studiów było: 137 studentów, co stanowi 73,66%.

Tabela nr 2. Poszczególne elementy procesu dydaktycznego w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena poszczególnych elementów procesu dydaktycznego	Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie dotyczy*
	[%] badanych					
Wykłady	40,0	31,89	16,76	6,49	3,24	1,62
Ćwiczenia i konwersatoria	32,26	41,40	13,44	2,69	2,15	8,06
Seminaria i proseminaria	34,81	8,84	6,08	2,21	1,10	46,96
Przedmioty fakultatywne	27,78	18,89	16,60	1,60	2,22	32,70
Lektoraty	33,70	29,35	10,87	3,80	1,63	20,60
Warsztaty i laboratoria	6,29	2,29	1,70	0	0	89,71
Praktyki i zajęcia poza uczelnią	14,44	10,0	3,89	2,22	2,22	67,22
Celowość prac zadawanych do samodzielnego przygotowania lub opracowania	22,04	35,48	21,51	5,91	4,80	10,22
Indywidualne konsultacje	31,84	27,37	8,38	3,30	1,12	27,93

* Nie dotyczy - oznacza brak tego rodzaju zajęć podczas studiów badanych.

Jak wynika z tabeli nr 2 spośród form zajęć prowadzonych na Wydziale Prawa badani najwyżej (bardzo dobrze oraz dobrze) ocenili ćwiczenia i konwersatoria (73,66%), wykłady (71,89%), lektoraty (63,05%), indywidualne konsultacje (59,21%), celowość prac zadawanych do samodzielnego przygotowania lub opracowania (57,52%), a w następnej kolejności - przedmioty fakultatywne (46,67%) oraz seminaria i proseminaria (43,65%).

W toku badań część studentów wskazywała na potrzeby zmian w celu poprawy ogólnej jakości kształcenia na Wydziale Prawa. Dotyczyły one:

- zniesienia dwuetapowych egzaminów i zaliczeń z przedmiotów będących podstawą egzaminów na aplikacje
- zmniejszenia liczby godzin wykładów, a zwiększenia ćwiczeń
- uprządkowania ćwiczeń (nacisk na formę warsztatową)
- wprowadzenia większej liczby zajęć praktycznych na kierunku Prawo
- większego uprządkowania zajęć na kierunku Doradztwo podatkowe i administracja skarbową (rozwiązywanie kazuś, analiza orzecznictwa i interpretacji podatkowych, sporządzanie pism procesowych, opinii prawnych)
- zmniejszenia liczby przedmiotów fakultatywnych i egzaminów na ostatnim roku studiów

- zwiększenia możliwości wyboru przedmiotów fakultatywnych i specjalizacji
- rezygnacji z wykładów i ćwiczeń w formie *e-learningu* (brak kontaktu z prowadzącym, niska jakość materiałów e-learningowych)
- możliwości wyboru przedmiotu w odpowiednim dla studenta języku obcym
- połączenia części przedmiotów (np. teoria prawa i demokracji oraz podstawy filozofii prawa)
- wprowadzenia na kierunku Bezpieczeństwo i prawo przedmiotów związanych z nim, tj. typowo wojskowych z naciskiem na cyberbezpieczeństwo i językiem obcym typowo technicznym w tej branży, a usunięcia przedmiotów prawo pracy i innych pokrewnych
- przekazywania studentom z odpowiednim wyprzedzeniem informacji na temat egzaminu dwuetapowego i wpływu każdej z części na ocenę końcową
- rezygnacji z przeprowadzania w robocze dni tygodnia egzaminów studentów studiów niestacjonarnych
- wydłużenia okresu praktyk
- poprawy dostępności prowadzących poprzez pocztę elektroniczną
- ograniczenia na zajęciach wypowiedzi prowadzących na temat ich życia prywatnego
- stworzenia przestrzeni do nauki - np. pokoje cichej nauki, nauki w grupie.

Ponadto, niektórzy badani ocenili, że „Większość prowadzących mimo rygorystycznego podejścia do ważnych przedmiotów jest pomocna i wspierająca”. „Uczelnia spełnia kryteria, a wykładowcy w większości są kompetentni i pomocni”.

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Analizy dotyczące monitorowania procesu kształcenia na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych na Wydziale Prawa w roku akademickim 2021/2022 wskazują na dbałość wydziału o jakość kształcenia.

Proces ten wysoko oceniają studenci, doktoranci i uczestnicy studiów podyplomowych. Wyniki badań ankietowych wskazują, tak jak w poprzednich latach, że znaczna większość badanych jest zadowolona z odbywanych studiów. Doceniają oni wysoki poziom zdecydowanej większości elementów procesu kształcenia.

Na potrzeby doskonalenia procesu kształcenia uwagi i propozycje zgłoszone przez studentów zostaną poddane analizie przez władze dziekańskie.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego:

Władze dziekańskie dokonały analizy wniosków i postulatów zgłaszanych przez

studentów w ubiegłym roku. W ramach realizacji rekomendacji WZJK z poprzedniego roku akademickiego większość z nich została zrealizowana.

W szczególności, w ramach dążenia do ograniczenia niedociągnięć, głównie w zakresie pełnego i prawidłowego opracowywania sylabusów przez prowadzących zajęcia niejednokrotnie przypominano pracownikom o realizacji przez nich obowiązku umieszczania sylabusów w wersji elektronicznej w systemie USOSweb, co pozwala na ich szybką weryfikację i bieżące uzupełnianie. Prowadzono także indywidualne rozmowy z prowadzącymi zajęcia. Ponadto, powołany pełnomocnik ds. sylabusów oraz wydziałowy zespół ds. sylabusów złożony z pracowników poszczególnych katedr na bieżąco monitoruje i nadzoruje obowiązek opracowywania sylabusów.

Postulat poprawy dostępności do oferowanych przedmiotów fakultatywnych, tj. uruchamiania ich, mimo niewielkiej liczby chętnych jest z roku na rok coraz pełniej realizowany. Wydział Prawa wnioskuje corocznie o uruchomienie ich jak największej liczby, również w przypadku niespełnienia wymogu Zarządzenia Rektora o liczebności grup studenckich. Z kolei, sugestia zwiększenia liczby godzin przedmiotów fakultatywnych i zwiększenia możliwości wyboru specjalizacji oraz przedmiotów seminaryjnych będzie brana pod uwagę przy kolejnej zmianie programu studiów.

Propozycje zmian programowych na kierunku Bezpieczeństwo i prawo zostaną uwzględnione w ramach planowanej nowelizacji.

Postulat upracticznienia ćwiczeń i konwersatoriów (w tym pod kątem egzaminów na aplikacje prawnicze) został zrealizowany. Wprowadzono przedmiot Przygotowanie do egzaminów na aplikacje prawnicze oraz obowiązkowe godziny na poszczególnych przedmiotach poświęconych pytaniom egzaminacyjnym na aplikacje prawnicze z poszczególnych gałęzi prawa.

Sugestia dotycząca niepowielania tych samych treści na ćwiczeniach i wykładach została przekazana wszystkim prowadzącym zajęcia. Przyjęto, że sylabusy przedmiotów akceptowane przez koordynatorów przedmiotów powinny uwzględniać różnice w treści zajęć.

Realizacja propozycji dotyczącej zwiększenia wymagań wobec studentów niestacjonarnych należy do prowadzących. Jednakże, różnice w wymogach stawianych studentom studiów stacjonarnych i niestacjonarnych mogą wynikać jedynie z liczby godzin zajęć.

Niemożliwa obecnie jest realizacja propozycji prowadzenia zajęć z danego przedmiotu w semestrze poza formą *e-learningu*, także w czasie rzeczywistym, gdyż prowadzenie zajęć

zdalnych poza *e-learningiem* jest możliwe jedynie w wyniku wprowadzenia przepisów uniwersyteckich.

Informacje dotyczące potrzeby poprawy jakości prowadzenia zajęć, form przeprowadzania egzaminów i kontaktów ze studentami są przedmiotem spotkań grupowych i indywidualnych władz wydziału z pracownikami.

W wyniku próśb studentów w zakresie wprowadzenia większej liczby zajęć praktycznych (pisanie pism procesowych i opinii, udział w rozprawach sądowych, rozwijanie zdolności oratorskich, uzyskiwanie wiedzy na temat pracy w kancelarii) dokonano wielu zmian. Obecnie w planie studiów prawniczych realizowane są takie przedmioty jak: Sporządzanie pism procesowych w sprawach karnych, Sporządzanie pism procesowych w sprawach cywilnych, Sporządzanie pism procesowych w sprawach administracyjnych, Sporządzanie wniosków grantowych; Metodologia rozwiązywania kazuś (Case Law); Projektowa metoda pracy; Przygotowanie do egzaminów na aplikacje prawnicze; Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Oprócz tego, w sylabusach wielu przedmiotów kierunkowych uwzględnia się elementy praktyczne. Poza programem studiów postulat ten jest realizowany m.in. poprzez organizację symulacji rozpraw sądowych, warsztatów i konferencji podnoszących wiedzę oraz umiejętności praktyczne uczestników. Przedsięwzięcia te mają charakter dobrowolny, a ich organizacja odbywa się zazwyczaj przy wsparciu Wydziału Prawa UwB.

Postulaty zwiększenia liczby godzin na studiach stacjonarnych zostały zrealizowane poprzez dodanie 6 godzin z przedmiotu Postępowanie administracyjne, 6 godzin z przedmiotu Postępowanie karne i 6 godzin z przedmiotu Postępowanie cywilne. Zwiększono już wcześniej liczbę godzin niektórych przedmiotów (np. Prawo cywilne cz. II – realizowano w wymiarze 80 godz., aktualnie 100 godz.; Prawo cywilne cz. III – realizowano w wymiarze 58 godz., aktualnie 70 godz.; Prawo podatkowe - realizowano w wymiarze 58 godz., aktualnie 85 godz., Prawo gospodarcze publiczne - realizowano w wymiarze 58 godz., aktualnie 70 godz. Postulaty zwiększenia liczby godzin na studiach niestacjonarnych zostały zrealizowane poprzez dodanie 4 godzin z przedmiotu Postępowanie administracyjne, 2 godzin z przedmiotu Postępowanie karne i 2 godzin z przedmiotu Postępowanie cywilne. Na bieżąco aktualizowana jest lista przedmiotów specjalizacyjnych, muszą one jednak uwzględniać treści programowe charakterystyczne dla poszczególnych kierunków.

Na bieżąco następuje reakcja na zgłaszane wszelkie uwagi co do funkcjonowania platformy EduPortal.

3. OCENA JAKOŚCI ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH

Ocena jakości zajęć dydaktycznych na Wydziale Prawa UwB odbywa się według kryteriów zawartych w § 6 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Dokonywana jest ona w oparciu o analizę protokołów hospitacji⁹ zajęć oraz o analizę wyników ankietowania dotyczących oceny w zakresie wypełniania przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem¹⁰.

1) Analiza protokołów hospitacji zajęć

Zgodnie z § 7 Uchwały nr 2514 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. hospitacje zajęć dydaktycznych przeprowadzone zostały przez kierowników katedr/zakładów lub przez osoby upoważnione przez dziekana¹¹.

W roku akademickim 2021/2022 wszyscy pracownicy Wydziału Prawa podlegali ocenie okresowej. Jedną z jej podstaw stanowiły protokoły hospitacji prowadzonych przez nich zajęć dydaktycznych w roku ak. 2020/2021 i 2021/2022. Na potrzeby niniejszego sprawozdania analizie zostały poddane protokoły za rok ak. 2021/2022.

Jak wynika z ich analizy dokonano hospitacji zajęć 47 pracowników podczas 48 hospitacji (jeden był oceniany dwukrotnie, na różnych zajęciach).

Z protokołów hospitacji zajęć dydaktycznych wynika, że oceniono zajęcia 7 magistrów, 17 doktorów, 13 doktorów habilitowanych i 10 profesorów doktorów habilitowanych. Dokonano hospitacji ćwiczeń u 14 osób, konwersatorium - 7 osób, lektoratów - 1 osoby, wykładów - 25 osób.

Z analizy protokołów hospitacji wynika, że u wszystkich hospitowanych pracowników, zarówno przygotowanie zajęć, ich realizacja oraz kontakt prowadzącego ze studentami zostały ocenione przez hospitujących jako pozytywne.

Wobec 17 pracowników hospitujący nie zgłosili żadnych uwag w protokołach. Wobec pozostałych zawarli głównie pochwały. Hospitujący chwalili prowadzących za: prowadzenie

⁹ Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem kwestionariusza „Protokół hospitacji zajęć dydaktycznych” stanowiącego Załącznik nr 1 do Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r.

¹⁰ Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta oceny w zakresie wypełniania przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem” stanowiącego Załącznik nr 2 do Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Stan na 10.09.2022 r.

¹¹ Decyzja nr 6 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury oceny zajęć dydaktycznych na podstawie hospitacji.

zajęć w sposób wzorcowy, niezwykle ciekawy, żywy, interesujący, klarowny, zrozumiały, komunikatywny, merytoryczny, czytelny oraz na wysokim poziomie naukowym i dydaktycznym. Doceniali łączenie podczas prowadzonych zajęć teorii i praktyki (podawanie, posługiwanie się przykładami z praktyki i orzecznictwa sądowego, wyjaśnianie praktycznego znaczenia danej instytucji). Zwracali uwagę na umiejętne wykorzystywanie pomocy dydaktycznych (prezentacja jako punkt wyjścia do rozważań prowadzonych przez wykładowcę, pomoce multimedialne), a także interaktywność zajęć i pracę w grupach oraz bardzo sumienne przygotowanie materiałów do zajęć. Pozytywnie oceniali przygotowanie do zajęć (dobre, świetne, znakomite), dbałość o logikę wywodu, posługiwanie się piękną polszczyzną oraz wysoki poziom komunikacji w języku angielskim. Chwalili spokojny, dobry, a nawet świetny kontakt ze studentami, ich aktywizację i angażowanie, zachęcanie do myślenia, dyskusji, zadawania pytań i wypowiedzi (w tym w języku angielskim), stwarzanie przyjaznej atmosfery, klarowne wyjaśnianie zasad dotyczących przedmiotu i formy egzaminu, a jednocześnie skuteczne egzekwowanie wykładanego materiału.

Wobec 44 pracowników hospitujący nie zgłosili żadnych zaleceń. Wobec pozostałych dotyczyły one, w szczególności, potrzeby szerszego wykorzystywania orzecznictwa sądowego, wdrożenia bardziej zróżnicowanych metod aktywizacji studentów, nawiązania większego kontaktu z nimi, zadawania im pytań, wykorzystywania przykładów z orzecznictwa sądowego oraz potrzeby wzbudzania większego zainteresowania studentów przekazywanymi treściami. Zawarli też uwagi dotyczące języka prowadzącego zajęcia.

2) Analiza wyników badań ankietowych dotyczących wypełniania przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem

Badania wśród studentów i doktorantów odbyły się zgodnie z § 8 ust. 1 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r., natomiast wśród uczestników studiów podyplomowych – na podstawie uchwały Rady Wydziału¹².

Na podstawie Decyzji Dziekana Wydziału Prawa¹³ ankietowanie badanych odbyło się w formie elektronicznej poprzez wykorzystanie systemu USOS. Badanie było anonimowe i

¹² Uchwała nr 3472 Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 7 lutego 2020 r. w sprawie zasad ankietowania uczestników studiów podyplomowych w ramach wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

¹³ Decyzja nr 17 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie zasad przeprowadzania ankietyzacji, opracowania wyników badań ankietowych i ich wykorzystania w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

dobrowolne. Następnie upoważniony przez dziekana pracownik Pracowni Komputerowej dokonał generowania danych z systemu USOS i ich przygotowania statystycznego. W dalszej kolejności przewodnicząca wydziałowego zespołu do spraw zapewniania jakości kształcenia dokonała merytorycznego opracowania wyników badań ankietowych. Ogólne wyniki badania ankietowego udostępniane są prowadzącym zajęcia przez dziekana podczas ocen okresowych, a szczegółowe wyniki są dostępne pracownikom w systemie USOS tuż po zakończeniu sesji poprawkowej w semestrze letnim.

W roku akad. 2021/2022 wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych dokonano badań ankietowych w zakresie oceny wypełniania przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem. Poprzez system USOS badani wypełnili 5 944 kwestionariusze ankiet, co stanowi 13,2% liczby ankiet możliwych do wypełnienia. Przynajmniej jedną ankietę, w stosunku do ogólnej liczby studentów, wypełniło 942 badanych, co stanowi 38,7%. Wyniki analizy zawarto w poniższych tabelach.

Tabela nr 3. Wypełnianie przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa w roku ak. 20120/2021 (wyniki zbiorcze)

Przygotowanie prowadzącego do zajęć	Punktualność prowadzącego	Klarowność wykładanego materiału	Interesujący sposób prowadzenia zajęć	Nastawienie do studenta (szacunek)	Inspirowanie do samodzielnego myślenia	Obiektywność oceniania	Jasność kryteriów zaliczenia	Dostępność prowadzącego w trakcie konsultacji
4,54	4,59	4,37	4,24	4,53	4,36	4,46	4,47	4,51

Jak wynika z tabeli nr 3 osoby prowadzące zajęcia na Wydziale Prawa dobrze wypełniają swoje obowiązki związane z kształceniem. Najwyżej oceniono ich punktualność, przygotowanie do zajęć i nastawienie do studenta oraz dostępność w czasie konsultacji.

Tabela nr 4. Wypełnianie przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem w opinii studentów Wydziału Prawa w podziale na kierunki

	Przygotowanie prowadzącego do zajęć	Punktualność prowadzącego	Klarowność wykładanego materiału	Interesujący sposób prowadzenia zajęć	Nastawienie do studenta (szacunek)	Inspirowanie do samodzielnego myślenia	Obiektywność oceniania	Jasność kryteriów zaliczenia	Dostępność prowadzącego w trakcie konsultacji
Prawo	4,47	4,53	4,26	4,12	4,44	4,26	4,36	4,38	4,44
Administracja	4,60	4,71	4,46	4,33	4,68	4,46	4,62	4,58	4,60
Bezpieczeństwo i prawo	4,59	4,58	4,49	4,36	4,64	4,44	4,54	4,53	4,57
Kryminologia	4,62	4,64	4,53	4,43	4,65	4,49	4,54	4,57	4,54
Prawo i podatki w biznesie	4,85	4,96	4,82	4,74	4,84	4,81	4,82	4,81	4,85
Doradztwo podatkowe	4,82	4,87	4,74	4,68	4,83	4,66	4,79	4,80	4,78

Jak wynika z tabeli nr 4 studenci najwyżej ocenili:

- na kierunku Prawo - punktualność prowadzącego, jego przygotowanie do zajęć oraz dostępność w trakcie konsultacji i nastawienie do studenta;
- na kierunku Administracja - punktualność prowadzącego do zajęć, nastawienie do studenta oraz obiektywność oceniania;
- Bezpieczeństwo i prawo - nastawienie do studenta, przygotowanie do zajęć i punktualność prowadzącego;
- na kierunku Kryminologia - nastawienie do studenta, punktualność prowadzącego i przygotowanie do zajęć;
- na kierunku Prawo i podatki w biznesie - punktualność prowadzącego, jego przygotowanie do zajęć i dostępność w trakcie konsultacji oraz nastawienie do studenta;
- na kierunku Doradztwo podatkowe - punktualność prowadzącego do zajęć, nastawienie do

studenta oraz przygotowanie do zajęć.

Na wszystkich kierunkach wymienione aspekty dotyczące wypełniania przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem zostały wysoko ocenione przez studentów.

Tabela nr 5. Wypełnianie przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem w opinii doktorantów Wydziału Prawa

Przygotowanie prowadzącego do zajęć	Punktualność prowadzącego	Klarowność wykładanego materiału	Interesujący sposób prowadzenia zajęć	Nastawienie do studenta (szacunek)	Inspirowanie do samodzielnego myślenia	Obiektywność oceniania	Jasność kryteriów zaliczenia	Dostępność prowadzącego w trakcie konsultacji
4,60	4,60	4,60	4,60	4,60	4,60	4,60	4,58	4,60

Jak wynika z tabeli nr 5 wszystkie aspekty pracy wykładowców decydujące o wypełnianiu przez nich obowiązków związanych z kształceniem na studiach doktoranckich niemalże wszystkie ocenione zostały bardzo wysoko, nieznacznie niżej - jasność kryteriów zaliczenia.

Tabela nr 6. Wypełnianie przez osoby prowadzące zajęcia obowiązków związanych z kształceniem w opinii uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa

Przygotowanie prowadzącego do zajęć	Punktualność prowadzącego	Klarowność wykładanego materiału	Interesujący sposób prowadzenia zajęć	Nastawienie do studenta (szacunek)	Inspirowanie do samodzielnego myślenia	Obiektywność oceniania	Jasność kryteriów zaliczenia	Dostępność prowadzącego w trakcie konsultacji
4,90	4,91	4,86	4,84	4,89	4,76	4,81	4,83	4,81

Jak wynika z tabeli nr 6, wszystkie aspekty pracy wykładowców decydujące o wypełnianiu przez nich obowiązków związanych z kształceniem na studiach podyplomowych ocenione zostały bardzo wysoko, przy czym najwyżej - punktualność prowadzącego, jego przygotowanie do zajęć i nastawienie do studenta.

Przeprowadzona analiza kwestionariuszy ankiet wypełnionych przez studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych wskazuje, że wypełnianie obowiązków związanych z kształceniem na Wydziale Prawa przez osoby prowadzące zajęcia, zasadniczo odbywa się prawidłowo.

Przygotowanie prowadzących do zajęć badani określali jako bardzo dobre, świetne, pełne zaangażowania, co powoduje, że miło się ich słucha i chce się uczestniczyć w zajęciach.

Zasadniczo, do punktualności prowadzących większość badanych nie miała zastrzeżeń. Nieliczni wskazali prowadzących rzadziej lub częściej spóźniających się.

W ramach oceny klarowności wykładanego materiału badani doceniali jasny, przystępny i interesujący sposób przekazu informacji. Nieliczni mieli odmienne zdanie.

Sposób prowadzenia zajęć badani najczęściej określali jako: interesujący, konkretny, ciekawy, sympatyczny, merytoryczny, świetny, przystępny, zrozumiały, ciekawy, pasjonujący, poszerzający horyzonty, inspirujący, jasny, rzeczowy, przejrzysty, z dużą ilością przykładów, metodyczny, poukładany, profesjonalny i przystępny. Niektóre zajęcia określano wręcz jako: cudowne, genialne, „czystą przyjemność intelektualną”. Doceniali nieszablonowy, nietuzinkowy, oryginalny sposób prowadzenia zajęć w sposób angażujący i umożliwiający zdobycie wiedzy z przedmiotu. U wielu prowadzących podkreślali wielki zaangażowanie, pasję, zachęcającą do uczestnictwa w zajęciach. Pozytywnie postrzegali nierzadko przesyłane przez prowadzących opracowania (materiały dodatkowe, kazusy, prezentacje z trudniejszych zagadnień, filmy) jako bardzo ciekawe, przydatne, potrzebne, pomocne i dobrze zrobione. Podobnie oceniali stwarzanie możliwości napisania rzetelnych notatek z wykładu, które przydają się na egzamin.

Sposób przekazywania wiedzy uznali najczęściej jako zrozumiały, wyjaśniający, przyjazny, sympatyczny, wymagający od studenta zaangażowania i logicznego myślenia, zachęcający do słuchania i odpowiadania, a także do aktywnego w nich uczestnictwa i pogłębienia wiedzy z danego tematu we własnym zakresie oraz bardzo wartościowy i dający dodatkową moc do rozwijania swoich zdolności. Właściwy sposób prowadzenia zajęć powodował ich przebieg w miłej i luźniej atmosferze. U niektórych prowadzących

podkreślano szczególne zaangażowanie mające na celu zrozumienie materiału przez studenta, chęć dzielenia się posiadaną ogromną wiedzą i wolę jej nauczania, skuteczne wyjaśnianie wątpliwości oraz wykładanie materiału w sposób łatwy do zapamiętania. Doceniano stosowanie rozmaitych metod nauczania, co, w opinii badanych, podnosi efektywność przyswajania przekazywanego materiału. Zauważano, że tłumaczenie trudnych kwestii prostym i zrozumiałym językiem, z humorem pozwalało na łatwe zapamiętywanie informacji.

Nieliczni badani mieli zastrzeżenia do sposobu prowadzenia zajęć. Wskazywali, że nieraz materia przekazywana była w sposób niezrozumiały, nieinteresujący, nudny, mało merytoryczny, nieklarowny, nieciekawym, nieangażujący, zbyt szybki, zawły, monotony, usypiający, rozczarowujący, stresujący, chaotyczny, nieułatwiający sporządzanie przydatnych notatek. W opinii badanych niektórzy prowadzili zajęcia niezgodnie z sylabusem (nieraz nieaktualnym) lub czytając głównie ustawę czy własne notatki. Materia wykładów i ćwiczeń nie pokrywała się z zagadnieniami egzaminacyjnymi. Bywało, że część materiału nie została omówiona na ćwiczeniach lub była opracowywana w sposób pobieżny. Narzekano na sporadyczność zajęć w kontakcie bezpośrednim (zbyt dużo *e-learningu*), czynienie dygresji nie dotyczących tematu zajęć i częste wyrażanie subiektywnych opinii oraz brak chęci współpracy ze studentem.

W ramach oceny nastawienia prowadzącego do studenta badani najczęściej uważali, że wykładowcy są wobec nich życzliwi, wyrozumiali, nieobojętni, pomocni, przychylni i pozytywnie nastawieni. Traktują ich przyjaźnie i z szacunkiem, wykazują partnerskie podejście do studenta, a także zrozumienie, uprzejmość i serdeczność. Mają rewelacyjne, świetne, indywidualne podejście do studenta, wyjątkowo zachęcające do nauki. Dzięki takiemu nastawieniu zajęcia odbywały się w miłej, przyjaznej, komfortowej atmosferze, dobrym nastroju. Niektórzy prowadzący doskonale nawiązują kontakt ze studentami, są empatyczni, okazują im wsparcie i życzliwość, są otwarci na prośby i sugestie. Służą pomocą w rozwiązywaniu wątpliwości dotyczących materii przedmiotu nawet po zajęciach. Przejawiało się to nieraz prowadzeniu dodatkowych zajęć z zakresu rozwiązywania kasusów, które w ocenie badanych, ułatwiły zaliczenie przedmiotu. Niektórzy prowadzący chętnie odpowiadali na zadawane pytania, nie widzieli problemu w poświęceniu więcej czasu na zagadnienie, które jest niezrozumiałe dla studenta. Na tej podstawie badani oceniali ich nastawienie jako bardzo prostudenckie, w skali 10/10. Nieliczni wskazywali na okazywane niechętnie, negatywne, oschłe podejście do studenta, pozbawione szacunku, pełne chłodu i dystansu. Narzekali na „niezbyt zabawne i czasami nietaktowne komentarze” o charakterze

seksistowskim i politycznym.

Dokonując oceny inspirowania do samodzielnego myślenia badani najczęściej uważają, że prowadzący skłaniają, pobudzają, prowokują do zaangażowania, myślenia i wyprowadzania wniosków. Wsłuchują się w studentów, słuchają ich zdania, zapraszają do aktywnego uczestnictwa w dyskusji, umożliwiają swobodną wypowiedź i wyrażenie swojego zdania. Prowadzone na zajęciach dyskusje są merytoryczne i rozwijające, skłaniające do samodzielnych rozważań i refleksji, pozwalające każdemu na wypowiedź (bez stresu). W ten sposób angażowani są wszyscy studenci. Prowadzący najczęściej udzielają odpowiedzi na postawione przez studentów pytania czy wątpliwości. Inspirują do krytycznej analizy różnych instytucji i zjawisk. Motywują do krytycznego myślenia, wygłaszania własnych opinii. Zachęcają do udzielania się na zajęciach, do rozważań, do samodzielnej nauki i pozyskiwania wiedzy. Nagradzają aktywność. Doceniają zaangażowanie studenta. Prowadzący umożliwiają wykazanie się studentowi w postaci prac dodatkowych, zachęcają do sięgania po materiały poza zakresem ćwiczeń. Przy czym, sami niejednokrotnie regularnie wysyłają studentom materiały do zajęć. Ponadto, angażują studentów do aktywności studenckich, udziału w konferencjach uzupełniających wykładany materiał. Dzięki temu zajęcia stają się przyjemne, motywujące do dalszej nauki.

Według większości badanych najczęściej zachowana jest obiektywność oceniania aktywności studentów przez prowadzących. Uważają oni, że sposób oceniania jest sprawiedliwy, oferuje rzetelny sposób weryfikacji wiedzy studentów, a u niektórych sposób oceniania pobudza kreatywność. Niektórzy wskazują jednak na brak jasnych kryteriów oceniania, niesprawiedliwe i nieobiektywne ocenianie „niezgodne z ogólnie przyjętymi na uczelni zasadami”. Narzekają na niemożność obejrzenia sprawdzonej pracy egzaminacyjnej lub zaliczeniowej.

Dokonując oceny jasności kryteriów zaliczenia najczęściej badani stwierdzili, że były one przejrzyste, oczywiste, jasne, wyraźne, uczciwe, znane i niezmiennie od początku roku akademickiego. Zostały wcześniej dokładnie, szczegółowo, szeroko i zrozumiale wytłumaczone podczas zajęć. „Tematy na zaliczenie zostały przesłane odpowiednio wcześniej”. Nieliczni mieli odmienne zdanie. Uważali, że kryteria zaliczenia niektórych przedmiotów były niejasne, a sposób oceniania nieznany. Bywało, że materiał na zaliczenie lub egzamin nie pokrywał się zakresem zajęć. Ponadto, forma egzaminu nie była znana do samego końca, a egzamin został przeprowadzony w sposób odmienny od ustalonego. Zdarzało się kilkukrotne przekładanie terminu zaliczenia/egzaminu lub występowały

problemy z ustaleniem ich daty i miejsca. Badani zwracali uwagę na długotrwałość sprawdzania prac egzaminacyjnych przez niektórych prowadzących.

Dokonując oceny dostępności prowadzącego w trakcie konsultacji i poprzez kontakt drogą elektroniczną najczęściej badani nie mieli do nich zastrzeżeń. Określali go jako bardzo sprawny, szybki i jasny. Nieliczni wskazywali na trudności lub braki w tym zakresie (najczęściej brak odpowiedzi na *e-maile*).

Prowadzących najczęściej oceniano jako: przemiłych, pełnych ciepła, uprzejmych, rzetelnych, pomocnych, ludzkich, przyjaznych, kompetentnych, zaangażowanych, konkretnych, wymagających, ale sprawiedliwych, sympatycznych, miłych, rzeczowych, prostudenckich, wspierających, cierpliwych, pasjonatów, charyzmatycznych, empatycznych, profesjonalnych, spokojnych, budzących szacunek wśród studentów. Badani docenili też ogromną wiedzę, doświadczenie, interesujący sposób przekazywania wiedzy, wysoką kulturę osobistą, poczucie humoru, dobre podejście do młodych ludzi, otwartość na dyskusje, „anielską cierpliwość w stosunku do studentów”. Wybranych prowadzących zajęcia uznali za świetnych nauczycieli, dobrych, a nawet fenomenalnych dydaktyków, nauczycieli akademickich z powołania. Niektórych określano jako: „Wykładowca nr 1 na Uczelni”, „Najlepszy wykładowca UwB”, „Skarbnica wiedzy”, „Najlepszy Promotor!”, „Idealny prowadzący!”, „Idealny promotor!”, „Super wykładowca!!!”, „(...) jedna z najjaśniejszych gwiazd UwB”, „Zdecydowana legenda!”, „Wspaniały dydaktyk z genialnym podejściem do studenta”, „Klasa sama w sobie pod każdym względem”, „Urodzony erudyta!”, „Najlepsza prowadząca pod słońcem!!”, „Taki doktor dla uniwersytetu to skarb”, dzięki czemu „Wydział Prawa to marka sama w sobie”. Nieliczni ocenili niektórych prowadzących jako niemiłych, nieprzyjemnych, nieuprzejmych, niesłownych, niekonkretnych, niekompetentnych, nieempatycznych, pozbawionych klasy i kultury, spóźnialskich, aroganckich, opryskliwych. Zarzucają im też niedopracowanie nieodbytych zajęć, zbyt częste opowiadanie o życiu osobistym i pracy pozauczelnianej, odbieganie od właściwego tematu zajęć, narzucanie swych poglądów politycznych.

Ponadto, na podstawie § 16 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie w Białymstoku i Zarządzenia nr 45 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie zasad dokonywania oceny przez studentów i doktorantów nauczycieli akademickich Uniwersytetu w Białymstoku została przeprowadzona analiza kwestionariuszy ankiet wypełnionych przez studentów

innych wydziałów i doktorantów szkół doktorskich UwB w zakresie wypełniania obowiązków związanych z kształceniem w tych jednostkach UwB przez pracowników Wydziału Prawa¹⁴.

Ustalono, że w roku akad. 2021/2022 58 spośród nich prowadziło zajęcia na 8 wydziałach UwB (Biologii, Nauk o Edukacji, Historii i Stosunków Międzynarodowych, Fizyki, Chemii, Matematyki, Ekonomii i Finansów oraz Informatyczno-Ekonomicznym Filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie), w 3 instytutach (Instytut Informatyki, Instytut Filozofii, Instytut Studiów Kulturowych) oraz w 3 szkołach doktorskich (Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych, Szkoła Doktorska Nauk Ścisłych i Przyrodniczych). Z przesłanych danych wynika, że najczęściej różne aspekty obejmujące wypełnianie przez pracowników Wydziału Prawa obowiązków związanych z kształceniem w innych jednostkach UwB oceniane jest przez studentów dobrze i bardzo dobrze (bardzo rzadko – na ocenę dostateczną lub niedostateczną).

Według nich pracownicy wydziału prowadzą zajęcia w sposób profesjonalny (nawet, jeśli zbyt rygorystyczny) i atrakcyjny, posiadają umiejętność zainteresowania przedmiotem, stanowią wsparcie podczas przygotowywania rozprawy doktorskiej. Podczas zajęć odnoszą się do aktualnych zagadnień, odwołują do interesujących publikacji. Niektórzy określani są jako: „wspaniały człowiek”, „super wykładowca”, „super wykładowczyni”.

Wobec jednej osoby prowadzącej studenci zwracali uwagę na brak znajomości przez nią obowiązujących ustaw, przekazywanie mylnych informacji, a także brak jasnych informacji o sposobie udzielania odpowiedzi podczas zaliczenia. Wskazywali na nieumiejętne przekazywanie wiedzy oraz brak odpowiedzi na maile i zadawane pytania. Poinformowali o nieobecności dwóch prowadzących na dwóch zajęciach.

Jak ustalono, zasadniczo, wypełnianie obowiązków związanych z kształceniem w ww. jednostkach UwB przez pracowników Wydziału Prawa odbywa się prawidłowo.

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Analiza protokołów hospitacji oraz wyników badań ankietowych wskazuje, że, zarówno studenci, doktoranci i uczestnicy studiów podyplomowych oraz przełożeni hospitowanych pracowników wysoko oceniają wypełnianie obowiązków związanych z kształceniem prowadzonym na Wydziale Prawa i w innych jednostkach uniwersyteckich. U

¹⁴ Decyzja nr 16 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie przeprowadzania oceny w zakresie wypełniania przez nauczyciela *akademickiego obowiązków związanych z kształceniem realizowanych w innej jednostce organizacyjnej*.

nielicznych, nadal, poprawy wymaga metodyka prowadzenia zajęć oraz relacje ze studentami.

Należy zaznaczyć, że jak co roku, negatywne uwagi studentów i postulaty wobec konkretnych pracowników zgłoszone w poprzednim roku akademickim były przedmiotem odrębnych spotkań z poszczególnymi wykładowcami.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego:

Rekomendacje WZJK z poprzedniego roku akademickiego dotyczące organizacji szkolenia z zakresu metodyki prowadzenia zajęć dydaktycznych zostały zrealizowane. W celu podniesienia kompetencji dydaktycznych pracowników wydziału zostało zorganizowane szkolenie pedagogiczne dla prawników (Białystok, 4-5.04.2022 r.). Odbyły się też kursy w zakresie MS Teams oraz nowej platformy e-learningowej Eduportal.

Rekomendacje WZJK z poprzedniego roku akademickiego dotyczące poprawy relacji prowadzących ze studentami zostały zrealizowane. Jest mniej negatywnych uwag kierowanych wobec wykładowców. W przypadku otrzymania sygnału o problemach studentów z prowadzącymi zajęcia, władze wydziału reagują na bieżąco, wyjaśniając sytuację ze studentami i prowadzącymi zajęcia. Najczęściej ma to miejsce podczas spotkań właściwego prodziekana z prowadzącym zajęcia.

4. MONITOROWANIE WARUNKÓW KSZTAŁCENIA I ORGANIZACJI STUDIÓW

Ocena warunków kształcenia i organizacji studiów na Wydziale Prawa UwB¹⁵ następuje według kryteriów zawartych w § 9 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r.

1) ocena zasobów bibliotecznych, dostępu do komputerowych baz danych, w szczególności ich aktualizowania pod kątem potrzeb pracowników, studentów, doktorantów, uczestników studiów podyplomowych

Biblioteka Prawnicza jest częścią systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu w Białymstoku, który obejmuje bibliotekę główną (Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia) oraz biblioteki specjalistyczne.

Stan księgozbioru Biblioteki Prawniczej wynosi 53 200 wol. (w tym 41 633 wol. książek, 11 250 wol. czasopism, 317 wol. zbiorów specjalnych (22 CD, doktoraty 295)¹⁶. W roku akademickim 2021/2022 ogółem wpłynęło 1 097 woluminów, w tym 1 041 książek i 56

¹⁵ Decyzja nr 7 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury monitorowania warunków kształcenia i organizacji studiów.

¹⁶ Stan na dzień 30 czerwiec 2022 r.

woluminów czasopism. Zakupiono 590 wol. Książek, a 451 pozyskano w darze.

Biblioteka prenumeruje 36 tytułów czasopism oraz 3 tytuły zagraniczne, 38 tytułów otrzymuje w darze, 18 z wymiany. Zbiory biblioteczne pozyskiwane są poprzez zakup, wymianę międzybiblioteczną i dary. Zakupy książek dokonywane są z reguły raz na trzy tygodnie. Nowości wydawnicze analizowane są raz na tydzień, tak aby zasoby biblioteczne dostosowywane były jak najlepiej do potrzeb studentów i pracowników. Powiadomienia przychodzą również pocztą elektroniczną. Czas realizacji zamówień to 3-5 dni, a czas opracowania wydawnictw 2 dni. Biblioteka gromadzi również publikacje obcojęzyczne, zwłaszcza w języku angielskim. Wszystkie wydawnictwa z najnowszym stanem prawnym trafiają do czytelnicy. Starsze wycofywane są do magazynu.

Biblioteka jest w pełni skomputeryzowana. Zintegrowany, biblioteczny system ALEPH umożliwia czytelnikom nie tylko dostęp *on-line* do katalogu komputerowego, ale także składanie zamówień, rezerwacje i samodzielne przedłużenia terminu zwrotu wypożyczonych materiałów. Biblioteka współpracuje z Katalogiem NUKAT – Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym. Zbiory Biblioteki widoczne są dzięki temu w największym naukowym katalogu centralnym w Polsce.

Do użytku czytelników znajduje się 11 stanowisk komputerowych, drukarka sieciowa oraz 2 skanery i kserokopiarka przeznaczona dla studentów niepełnosprawnych. Biblioteka dysponuje 1 stanowiskiem komputerowym dostosowanym do potrzeb osób niedowidzących.

Biblioteka udostępnia 7 prawniczych baz danych: Lex, Legalis, Polska Bibliografia Prawnicza, Hein Online, Legal Source, Wideoteka WATCH DOCS, ArsLege oraz wszystkie bazy elektroniczne dostępne w Bibliotece Uniwersyteckiej.

Ogólnodostępna czytelnia posiada 40 miejsc. Księgozbiór podręczny czytelnicy stanowią najnowsze komentarze, podręczniki i wydawnictwa ciągłe z poszczególnych dziedzin prawa i nauk pokrewnych, słowniki językowe, encyklopedie, leksykony oraz czasopisma prawnicze. Udostępnianie w czytelnicy ma charakter prezencyjny. Zagwarantowany jest wolny dostęp do półek. Wystawionych jest ok. 7 tysięcy woluminów. W czytelnicy wszystkie zbiory chronione są elektronicznie. Wypożyczalnia służy wyłącznie studentom i pracownikom wydziału.

W bibliotece prowadzona jest baza „Bibliografia publikacji pracowników i doktorantów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku”, która rejestruje dokumenty opublikowane od 1998 roku. Zawiera 12 324 opisy bibliograficzne.

Podjęte przez Wydział Prawa działania w zakresie funkcjonowania biblioteki w opinii

186 badanych (co stanowi 7,24% uprawnionych), tj. studentów, doktorantów oraz uczestników studiów podyplomowych przyniosły określone rezultaty¹⁷. Przedstawiają je poniższe tabele.

Tabela nr 7. Częstotliwość korzystania z poszczególnych bibliotek przez studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Częstotliwość korzystania z poszczególnych bibliotek i czytelni	Przynajmniej kilka razy w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w roku	Rzadziej
	[%] badanych			
Biblioteka Główna	0,6	7,83	26,51	65,06
Biblioteka specjalistyczna (np. wydziałowa, instytutowa)	2,41	23,49	38,55	35,54
Inna, niewymieniona wyżej biblioteka	2,48	11,57	16,53	69,42

Jak wynika z tabeli nr 7 studenci Wydziału Prawa częściej korzystają z księgozbiorów Biblioteki Prawniczej.

Tabela nr 8. Wybrane aspekty korzystania z Biblioteki Głównej oraz Biblioteki Prawniczej w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena wybranych aspektów korzystania z Biblioteki Głównej oraz Biblioteki Prawniczej	Biblioteka Główna	Biblioteka Prawnicza
	(ocena od 1 do 5, gdzie 1 - ocena najniższa, a 5 najwyższa)	
Dostępność lektury podstawowej	4,03	4,07
Ogólne zasoby księgozbioru w zakresie tematyki studiów	4,10	4,08
Aktualność księgozbioru (dostępność nowych pozycji)	4,04	3,94
Sprawność obsługi	4,41	4,53
Przyjazność obsługi	4,49	4,63
Godziny otwarcia	4,18	4,17
Warunki pracy (dotyczy zwłaszcza czytelni)	4,35	4,38
Możliwość korzystania z elektronicznych baz danych	4,26	4,36
Średnia ocena	4,23	4,27

Jak wynika z tabeli nr 8, wybrane aspekty korzystania z Biblioteki Głównej oraz

¹⁷ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta ewaluacyjna” stanowiącego Załącznik nr 3a do Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. (ze zm.). Stan na 10.09.2022 r.

Biblioteki Prawniczej studenci oceniają bardzo podobnie. W Bibliotece Prawniczej badani, jak co roku, najlepiej docenili sprawność i przyjazność obsługi. Najślabiej ocenili aktualność księgozbioru (dostępność nowych pozycji).

Nieliczni badani wypełniając Ankietę ewaluacyjną zgłosili uwagi dotyczące pracy Biblioteki Prawniczej. Postulowali o zwiększenie ilości specjalistycznych pozycji książkowych do korzystania *online*, zwiększenie ilości pozycji książkowych z prawa międzynarodowego i prawa Unii Europejskiej, zwiększenia możliwości wypożyczalnia książek do domu oraz poprawę przejrzystości katalogu zbiorów *online* w Bibliotece Prawniczej. Stwierdzili, przy tym, że „Najbardziej pozytywnym aspektem tej uczelni są Panie z Biblioteki zarówno Głównej, jak i Wydziałowej”.

2) *ocena jakości infrastruktury dydaktycznej (sale dydaktyczne, ich wyposażenie w środki audiowizualne, wyposażenie laboratoriów, dostęp do Internetu) i jej dostosowania do ilości studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych*

Wydział Prawa dysponuje:

- 4 salami wykładowymi o łącznej powierzchni 816,70 m² i liczbie miejsc 902. Jedna sala wykładowa – aula audytoryjna z 380 miejscami - wyposażona jest w system nagłośnienia konferencyjnego, system prezentacji obrazu i cyfrowy system tłumaczeń simultanicznych. Aula została dodatkowo wyposażona w pętlę indukcyjną wspomagającą słyszenie osób niedosłyszących. Sala jest klimatyzowana, ze sterowanymi roletami okiennymi i sterowanym oświetleniem. W sali tej, dla bezpieczeństwa korzystających, zostały zamontowane drzwi antypaniczne, przez które wychodzi się bezpośrednio na podwórze. Dwie sale wykładowe na 202 i 140 miejsc mają zamontowane na stałe krzesła i odkładane stoliki, natomiast jedna sala na 180 miejsc wyposażona jest w krzesła z pulpitemi. Wszystkie sale wykładowe wyposażone są w nagłośnienie, rzutniki, ekrany zdalnie sterowane, komputery lub laptopy oraz tablice suchościeralne.
- 10 salami ćwiczeniowymi o łącznej liczbie miejsc 454 (powierzchnia poszczególnych sal wynosi od 36 m² do 74 m²). We wszystkich salach ćwiczeniowych zamontowane są rzutniki, ekrany zdalnie sterowane oraz komputery lub laptopy. Sale ćwiczeniowe wyposażone są w ławki i krzesła lub krzesła z pulpitemi oraz tablice suchościeralne lub flipchart (na papier). Jedna z sal ćwiczeniowych, tzw. sala sądowa, jest przystosowana do prowadzenia symulacji rozpraw sądowych. Wyposażona jest w komputer oraz rzutnik i ekran zdalnie sterowane. Dla wygody studentów, ławy zostały wyposażone w odkładane

stoliki.

- 19 salami seminaryjnymi (powierzchnia wynosi od 20 do 50 m²). W salach seminaryjnych znajduje się stół konferencyjny z ustawionymi wokół krzesłami, tablica typu flipchart oraz komputer.
- Pracownią Kryminalistyki wyposażoną w komputer multimedialny z dostępem do internetu, drukarkę ze skanerem, rzutnik, telewizor. Studenci podczas zajęć mogą korzystać z urządzeń do badania dokumentów publicznych, z testerów uniwersalnych do sprawdzania autentyczności druków wartościowych, z zestawów do ujawniania śladów linii papilarnych oraz z zestawów daktyloskopijnych, jak również z zestawów do informatyki śledczej. Na ścianach pracowni zawieszono są tablice poglądowe, a w gablotach wyłożone są repliki broni.
- salą posiedzeń z 68 miejscami, wyposażoną w rzutnik i ekran zdalnie sterowane, w nagłośnienie z rejestracją dźwięku, telewizor do zastosowań multimedialnych oraz system do głosowania. Sala jest klimatyzowana, udostępniana pracownikom i studentom.
- pracownią komputerową (klimatyzowaną), która dysponuje 23 stanowiskami komputerowymi. Pracownia wyposażona w dwie drukarki sieciowe, w rzutnik i ekran, skaner z automatycznym podajnikiem, telewizor. Studenci i pracownicy Wydziału Prawa mają możliwość korzystania z sieci Internet i sieci bezprzewodowej (EDUROAM). Mogą korzystać też z oprogramowania: MS Office Professional (Word, Excel, Access, PowerPoint), System Informacji Prawnej LEX oraz Legalis, Baza czasopism i książek Polska Bibliografia Prawnicza.

W portierni budynku znajdują się dwa rzutniki przenośne, dwa laptopy i przenośny ekran, z których mogą korzystać pracownicy i studenci. Wydział posiada 2 mobilne kabiny do tłumaczeń symultanicznych, które, w zależności od potrzeb, mogą być ustawiane w różnych salach.

Wszystkie jednostki organizacyjne Wydziału (katedry, zakłady, pracownie) wyposażone są w komputery i drukarki. Pracownicy tych jednostek mogą korzystać z sieci Internet, oprogramowania służącego do edycji dokumentów oraz Systemu Informacji Prawnej LEX oraz Legalis (z baz Legalisa pracownicy mogą również korzystać poza Uczelnią). Dodatkowo Legalis jest dostępny w sieci bezprzewodowej EDUROAM, która jest rozpięta po wszystkich wydziałach uniwersytetu oraz w kampusie. Studenci, łącząc się do sieci bezprzewodowej przy pomocy swoich urządzeń (laptopy, tablety, smartfony itp.), mogą korzystać z baz Legalisa, przy czym liczba użytkowników jest nieograniczona.

Na parterze budynku znajduje się Biblioteka Prawnicza, która, dla zachowania komfortu czytelnikom, została oddzielona od reszty budynku przeszkloną ścianą z automatycznie otwieranymi drzwiami, a jej pomieszczenia są klimatyzowane. Oddzielne pomieszczenia w budynku posiadają: Studencka Poradnia Prawna wyposażona w 2 komputery, 2 laptopy, urządzenie wielofunkcyjne, niszczarkę i Samorząd Studencki (2 komputery, lodówka, kuchenka mikrofalowa).

Wydział jest przystosowany do przyjmowania na studia osób z niepełnosprawnościami. Posiada parking z wyznaczonymi miejscami, podjazd, windę, toaletę, pętlę indukcyjną wspomagającą słyszenie osób niedosłyszących w auli audytoryjnej, stanowisko komputerowe dostosowane do potrzeb osób niedowidzących w czytelnicy, kserokopiarkę w pomieszczeniu bibliotecznym, z której bezpłatnie mogą korzystać studenci niepełnosprawni. W grudniu 2019 r. wymieniono na automatycznie rozsuwane drzwi do biblioteki. W celu zwiększenia dostępności budynku do potrzeb osób niewidomych, pomieszczenia oznakowano naklejkami w piśmie Braille'a. Dla bezpieczeństwa użytkowników, podjazd dla niepełnosprawnych wraz z przylegającymi do niego schodami oraz schody fasady wyposażono w instalację przeciwoślodzeniową.

W związku ze zwiększającą się liczbą studentów obcokrajowców, na drzwiach katedr, zakładów, pracowni, biblioteki umieszczono tabliczki informacyjne również w języku angielskim. Wszystkie pomieszczenia dziekanatów są klimatyzowane, wyposażone w komputery, kserokopiarki i niszczarki. Na parterze budynku znajdują się dwie ogólnodostępne samoobsługowe, płatne kserokopiarki.

Wydział posiada własny parking na ok. 100 miejsc, z którego korzystają pracownicy i studenci (budynek znajduje się na terenie miejskiej płatnej strefy parkowania). Studenci korzystają z szatni, która może przyjąć 860 okryć. W podziemiach budynku znajduje się bufet na ok. 90 miejsc.

Na parterze budynku oraz na dwóch półpiętrach głównej klatki schodowej znajdują się tablice, na których studenci mogą wywieszać informacje o organizowanych imprezach. Poza tym, koła naukowe i organizacje studenckie mają do dyspozycji gabloty, które wiszą na korytarzach. W holu auli znajduje się tablica, która jest wykorzystywana do organizowania tematycznych wystaw oraz przedstawiania osiągnięć pracowników wydziału. Na parterze budynku w lewej jego części oraz w *foyer* auli wywieszono są osiągnięcia wydziału oraz nagrody i wyróżnienia jego pracowników. Ponadto, przy katedrach i zakładach zawieszono są gabloty przeznaczone do umieszczania informacji o rozwoju naukowym tych jednostek oraz

informacji dla studentów. Gabloty znajdują się także przy dziekanatach i służą do wywieszania informacji niezbędnych studentom. Poza tym, wydział posiada stojaki ekspozycyjne, które są wykorzystywane do organizowania wystaw tematycznych w *foyer* auli, informacji o organizowanych konferencjach i innych wydarzeniach.

Budynek wyposażony jest w sieć centralnego ogrzewania z węzłem c.o. wyposażonym w automatykę, w instalację wodno-kanalizacyjną przyłączoną do sieci miejskiej (z bieżącą ciepłą wodą), kanalizację deszczową podłączoną do sieci miejskiej, instalację oświetleniową i gniazd wtykowych, telefoniczną, komputerową, odgromową oraz telewizji przemysłowej (zewnętrznej – 11 kamer i wewnętrznej – 5 kamer) - monitor z rejestratorem obrazu znajduje się w portierni budynku. W sierpniu 2020 roku na Wydziale Prawa został zamontowany centralny system monitoringu wizyjnego wejść do obiektu (8 kamer skierowanych na każde drzwi wejściowe od wewnątrz budynku), centralny system kontroli dostępu i centralny system alarmowy na potrzeby projektu „Nowoczesny Uniwersytet szansą na rozwój przyszłych kadr regionu”. Centrala monitoringu znajduje się w Rektoracie przy ul. Świerkowej.

Sale ćwiczeniowe, część sal seminaryjnych oraz hole wyposażone są w wentylację mechaniczną i układy wentylacyjne z odsysaniem ciepła. W budynku jest zamontowany elektronicznie sterowany system przeciwołodzienny rynien i rur spustowych, schodów fasady oraz podjazdu dla niepełnosprawnych wraz z przylegającymi do niego schodami.

Na każdej kondygnacji budynku znajdują się sanitariaty: na parterze damski i męski – w lewej części budynku, na I piętrze (2 damskie, 3 męskie, toaleta dla niepełnosprawnych i toaleta dla personelu) – w lewej i prawej części budynku, na II piętrze (2 damskie – w prawej i lewej części budynku i 1 męski – w lewej części budynku). Sanitariaty wyposażone są w pojemniki z papierem toaletowym, mydłem oraz w suszarki do rąk.

W celu podniesienia bezpieczeństwa pracowników, studentów i doktorantów w latach 2020 – 2021 w części budynku został przeprowadzony remont.

Podjęte przez Wydział Prawa działania w zakresie dbałości o jakość infrastruktury w opinii 186 badanych (co stanowi 7,24% uprawnionych), tj. studentów, doktorantów oraz uczestników studiów podyplomowych przyniosły określone rezultaty¹⁸. Przedstawiają je poniższe tabele.

¹⁸ Informacje pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta ewaluacyjna” stanowiącego Załącznik nr 3a do Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. (ze zm.). Stan na 10.09.2022 r.

Tabela nr 9. Jakość infrastruktury dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena jakości infrastruktury dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia	Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie dotyczy
	[%] badanych					
Salie wykładowe	33,15	39,67	20,65	4,35	1,09	1,09
Salie ćwiczeniowe	26,63	34,24	22,28	5,43	2,17	9,24
Środki audiowizualne i multimedialne	24,32	37,84	28,11	3,78	2,16	3,78
Wyposażenie laboratorium	2,84	4,55	1,14	0	0	91,48
Dostęp do Internetu na terenie jednostki	19,67	20,77	24,59	12,02	10,38	12,57

Jak wynika z tabeli nr 9 jakość infrastruktury dydaktycznej wykorzystywanej w procesie nauczania oceniana jest przez badanych bardzo wysoko. Dotyczy to, zarówno stanu sal wykładowych (72,84%), środków audiowizualnych (62,16%) oraz sal ćwiczeniowych (60,87%).

Badani nie mieli uwag do infrastruktury wydziału.

Infrastrukturę wydziału tworzy też pracownia komputerowa. Podjęte przez Wydział Prawa działania w zakresie dbałości o prawidłowe funkcjonowanie pracowni komputerowej w opinii 186 badanych (co stanowi 7,24% uprawnionych), tj. studentów i doktorantów oraz uczestników studiów podyplomowych, przyniosły określone rezultaty¹⁹. Przedstawiają je poniższe tabele.

¹⁹ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta ewaluacyjna” stanowiącego Załącznik nr 3a Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. (ze zm.). Stan na 10.09.2022 r.

Tabela nr 10. Funkcjonowanie pracowni komputerowej w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena funkcjonowania pracowni komputerowej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	[%] badanych				
Czy godziny otwarcia umożliwiają korzystanie z pracowni?	27,74	46,72	22,63	1,46	1,46
Czy ilość stanowisk komputerowych jest wystarczająca?	32,39	42,96	16,9	6,34	1,41
Czy stanowisko komputerowe spełnia oczekiwania efektywnego korzystania z pracowni?	33,1	38,73	21,83	4,93	1,41
Czy w razie potrzeby pracownicy pracowni udzielają fachowej pomocy?	44,76	38,46	13,99	2,1	0,7

Jak wynika z tabeli nr 10 funkcjonowanie pracowni komputerowej studenci oceniają wysoko, przy czym kolejno: fachową pomoc pracowników (83,22%), wystarczającą ilość stanowisk (75,35%), godziny otwarcia (74,46%) oraz efektywne korzystanie z pracowni (71,83%).

Tabela nr 11. Częstotliwość korzystania z pracowni komputerowej przez studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Częstotliwość korzystania z pracowni komputerowej	Przynajmniej kilka razy w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w semestrze	Rzadziej	W ogóle nie korzystam
	[%] badanych				
	1,75	2,92	11,11	31,58	52,63

Jak wynika z tabeli nr 11, z pracowni, z różnym natężeniem, korzysta ok. 47% badanych, pozostali jej nie odwiedzają.

Tabela nr 12. Funkcjonowanie pracowni komputerowej w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ogólna ocena funkcjonowania pracowni komputerowej	Bardzo dobra	Dobra	Przeciętna	Zła	Bardzo zła	Nie mam zdania
	[%] badanych					
	24,84	27,95	13,66	0,62	0,62	32,3

Jak wynika z tabeli nr 12, ok. 53% badanych ocenia bardzo dobrze i dobrze funkcjonowanie pracowni komputerowej, a ok. 14% - przeciętnie. Odsetek odpowiedzi wskazujących na niewłaściwe funkcjonowanie pracowni jest nieznaczny.

Nikt nie zgłosił uwag do funkcjonowania pracowni komputerowej.

3) *ocena dostępności i przejrzystości informacji na temat kształcenia, tj. kierunków studiów, programów studiów, sylabusów przedmiotów, rozkładu zajęć dydaktycznych oraz wymiany studenckiej i doktoranckiej*

Informacje na temat kształcenia, w tym dotyczące kierunków studiów, programów studiów, sylabusów przedmiotów, rozkładu zajęć dydaktycznych oraz wymiany studenckiej i doktoranckiej są umieszczane na bieżąco na stronie internetowej wydziału w odpowiednich zakładkach. Natomiast treści programowe przedmiotów oraz spis literatury zawarte są w sylabusach z poszczególnych przedmiotów realizowanych zgodnie z obowiązującymi na wydziale programami studiów na kierunkach: Prawo, Administracja, Bezpieczeństwo i prawo, Kryminologia, Prawo i podatki w biznesie, Doradztwo podatkowe i administracja skarbową. Sylabusy zamieszczone są w systemie USOS.

Podjęte przez Wydział Prawa działania w zakresie dbałości o dostęp i przejrzystość informacji na temat kształcenia w opinii 186 badanych (co stanowi 7,24% uprawnionych), tj. studentów, doktorantów oraz uczestników studiów podyplomowych przyniosły określone rezultaty²⁰. Przedstawiają je poniższe tabele.

²⁰ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta ewaluacyjna” stanowiącego Załącznik nr 3a Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. (ze zm.). Stan na 10.09.2022 r.

Tabela nr 13. Częstotliwość odwiedzania strony internetowej Wydziału Prawa przez studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Częstotliwość odwiedzania strony internetowej Wydziału Prawa	Kilka razy w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w semestrze	Rzadziej	Jeszcze nie odwiedził(a)em
	[%] badanych				
	33,7	35,33	25,54	4,89	0,54

Jak wynika z tabeli nr 13, stronę internetową wydziału, z różnym natężeniem, odwiedzają niemal wszyscy studenci.

Tabela nr 14. Zawartość na stronie internetowej informacji zapewniających uzyskanie wiedzy w różnych zakresach w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena zawartości na stronie internetowej wydziału informacji zapewniających uzyskanie wiedzy w różnych zakresach	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	[%] badanych				
	Kierunek studiów	50,82	40,44	6,01	1,64
Program studiów	51,65	41,21	3,85	2,20	1,10
Rozkład zajęć dydaktycznych	49,72	33,15	7,18	7,18	2,76
Możliwości wyjazdu na inne uczelnie w ramach programów wymiany studenckiej/doktoranckiej	35,93	41,32	16,17	4,19	2,40

Jak wynika z tabeli nr 14 informacje obejmujące różnorodne aspekty wiedzy zawartej na stronie Wydziału Prawa dla zdecydowanej większości badanych są dostępne i przejrzyste. Najwyżej oceniono, pod tym względem, informacje z zakresu programu studiów (92,86%) i kierunku studiów (91,26%). Wysoko oceniono też informacje dotyczące rozkładu zajęć dydaktycznych (82,87%) oraz możliwości wyjazdu na inne uczelnie w ramach programów wymiany studenckiej/doktoranckiej (77,25%).

Tabela nr 15. Zapewnianie uzyskania wiedzy zawartej w sylabusach przedmiotów w systemie USOS w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena zapewniania uzyskania wiedzy zawartej w sylabusach przedmiotów w systemie USOS	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	[%] badanych				
Treści programowe przedmiotów	43,78	36,76	11,35	4,32	3,78
Lektury przedmiotowe	46,11	42,78	8,33	1,11	1,67
Kryteria oceny zaliczanych przedmiotów	36,22	32,43	20,54	5,41	5,41

Jak wynika z tabeli nr 15 sylabusy przedmiotów w systemie USOS najlepiej zapewniają uzyskanie wiedzy dotyczącej lektury przedmiotowej (88,98%) i treści programowych przedmiotów (80,54%), a nieco mniej – informacji zawierających kryteria oceny zaliczanych przedmiotów (68,65%).

4) ocena organizacji zajęć

W zakresie organizacji zajęć podejmowanych i sukcesywnie realizowanych jest szereg działań. Ze względu na liczbę kierunków i znaczną ilość studentów ułożenie rozkładów zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych należy do dwóch pracownic administracji wydziałowej, co powoduje jej sprawniejszą organizację. Zajmują się one planowaniem zajęć studentom obejmującym zarządzenia dziekana dotyczące uwzględnienia formy *e-learningu* oraz inne wytyczne skierowane do konkretnych kierunków i lat studiów. Uczestniczą w obsadzie i organizacji zajęć na międzywydziałowym kierunku ekonomiczno-prawnym, pośredniczą w ustalaniu osób prowadzących zajęcia na innych wydziałach (w tym w filii UwB w Wilnie) oraz współpracują przy ustalaniu harmonogramu zajęć ze specjalistami różnych grup zawodowych (służby mundurowe, administracja samorządowa, organy wymiaru sprawiedliwości). Dokonują elektronicznej publikacji rozkładów zajęć (również na stronie internetowej wydziału) i ich bieżącej aktualizacji umożliwiającej sprawny i szeroki dostęp w celu sprawdzenia przez Internet dostępności sal (ułatwienie i bezkolizyjna rezerwacja na zajęcia prowadzone na studiach doktoranckich i podyplomowych, obrony doktoratów, konferencje, spotkania studentów itp.) oraz wstępnej organizacji dodatkowych zajęć i zastępstw przez nauczyciela. Wprowadzają dane do systemu USOS i Planista w celu

rozliczenia godzin pracy nauczycieli akademickich (generowanie kart obciążeń z systemu USOS), co umożliwi sprawdzenia ilości godzin trwania przedmiotu w semestrze (niezbędne przy rozliczeniu studentów i weryfikacji wysokości opłat).

W ramach uwag do organizacji zajęć badani prosili o zwiększenie kumulacji zajęć w określone dni („bez rozrzucania ich” na wszystkie dni tygodnia).

Podjęte przez Wydział Prawa działania w zakresie dbałości o właściwą organizację zajęć w opinii 186 badanych (co stanowi 7,24% uprawnionych), tj. studentów i doktorantów oraz uczestników studiów podyplomowych przyniosły określone rezultaty²¹. Przedstawiają je poniższe tabele.

Tabela nr 16. Częstotliwość odwiedzania dziekanatu przez studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Częstotliwość odwiedzania dziekanatu w celu załatwienia jakiejś sprawy	Przynajmniej kilka razy w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w semestrze	Rzadziej
	[%] badanych			
	1,10	2,75	60,99	35,16

Jak wynika z tabeli nr 16, studenci odwiedzają dziekanat najczęściej kilka razy w semestrze.

Tabela nr 17. Sposób organizacji pracy dziekanatu w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Sposób organizacji pracy dziekanatu jako umożliwiający sprawne załatwienie spraw	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	[%] badanych				
	32,97	45,05	11,54	4,40	6,04

Jak wynika z tabeli nr 17 sposób organizacji pracy dziekanatu pozwala na sprawne

²¹ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta ewaluacyjna” stanowiącego Załącznik nr 3a Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. (ze zm.). Stan na 10.09.2022 r.

załatwienie spraw. Uznało tak ok. 78% studentów, przeciwnego zdania było ok. 10%.

Tabela nr 18. Przekazywanie informacji przez pracowników dziekanatu w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ocena przekazywania przez pracowników dziekanatu w sposób wyczerpujący następujących informacji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	[%] badanych				
Informacje dotyczące toku studiów	38,55	40,22	10,61	7,26	3,35
Informacje dotyczące spraw stypendialnych	34,29	36,0	16,57	5,71	7,43

Jak wynika z tabeli nr 18 zdecydowana większość badanych jest zadowolona ze sposobu przekazywania przez pracowników dziekanatu informacji dotyczących toku studiów (78,77%) i spraw stypendialnych (70,29%). Niezadowolone wykazuje niewielu badanych.

Tabela nr 19. Praca dziekanatu w opinii studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych Wydziału Prawa (wyniki zbiorcze)

Ogólna ocena pracy dziekanatu	Bardzo dobra	Dobra	Przeciętna	Zła	Bardzo zła	Nie mam zdania
	[%] badanych					
	31,52	42,93	16,85	2,17	2,17	4,35

Jak wynika z tabeli nr 19 dobrze i bardzo dobrze pracę dziekanatu ocenia ok. 74% badanych, natomiast źle i bardzo źle - tylko ok. 4%.

Badani wypełniając Ankietę ewaluacyjną zgłosili uwagi i propozycje zmierzające do usprawnienia pracy dziekanatu. Niektórzy prosili o wydłużenie godzin pracy dziekanatu (w tym podczas zjazdów studentów niestacjonarnych) i zmianę godzin obsługi studentów przez dziekanat (choćby raz w tygodniu - od godz. 7.30). Sugerowali potrzebę udzielania przez pracowników dziekanatu informacji odnośnie opóźnień w rozpatrywanych wnioskach stypendialnych oraz poprawy relacji pań z dziekanatu ze studentami. Twierdzili także, że „Panie pracujące w dziekanacie bardzo są pomocne, bardzo szybko udzielają odpowiedzi, są kompetentne i miłe. Nigdy nie miałam problemu z załatwieniem spraw w dziekanacie”. „Pracę dziekanatu Wydziału Prawa UwB oceniam dobrze”.

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Na Wydziale Prawa organizacyjne oraz techniczne warunki kształcenia, a także sposób organizacji studiów podlega stałemu monitoringowi. Widoczna jest skuteczna dbałość jego władz o jakość i poprawę infrastruktury, czego przejawem jest m.in. remont części budynku wydziału (wrzesień 2020 - grudzień 2021 r.). Informacje na temat kształcenia udostępniane na stronie internetowej wydziału sformułowane są w sposób przejrzysty i czytelny dla studentów. Organizacja zajęć przebiega sprawnie. Opinie studentów wskazują na prawidłowe i zadowalające funkcjonowanie dziekanatu.

W ramach monitorowania warunków kształcenia i organizacji studiów uwagi oraz propozycje zgłoszone przez studentów zostaną poddane analizie.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego:

Część rekomendacji WZJK z poprzedniego roku akademickiego została, w miarę możliwości, zrealizowana.

Realizacja postulatu dotyczącego poprawy powiększenia i uaktualnienia księgozbioru i wydłużenia godzin pracy biblioteki obecnie nie należy do kompetencji władz dziekańskich. Sugestie z tego zakresu zostały przekazane do Biblioteki Głównej. Należy jednakże podkreślić, że biblioteka systematycznie dba o powiększanie księgozbiorów.

Postulat wyposażenia sal wykładowych i ćwiczeniowych w projektory umożliwiające lepszą widoczność zostanie spełniony. Przeprowadzono inwentaryzację wyposażenia sal wykładowych i ćwiczeniowych z myślą o wymianie sprzętu, w tym projektorów, na nowsze modele.

Informatycy zostali zobowiązani do udzielania pomocy i informacji w kwestiach związanych z logowaniem się na platformę do nauki zdalnej.

Postulaty w sprawie zmiany godzin otwarcia dziekanatów, wydłużenia czasu ich pracy i ich dostępności również we czwartki nie zostały zrealizowane. Uznano, że zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych godziny pracy dziekanatu są dobrze zaplanowane. Warto zauważyć, że dziekanat studiów niestacjonarnych funkcjonuje w tygodniu, a także w weekendy zjazdowe. Sprawy załatwiane są na bieżąco, więc trudno zarzucić zwłokę. Istnieje możliwość konsultacji mailowej i telefonicznej z pracownikami dziekanatu również poza godzinami przyjęć interesantów. Zrealizowano natomiast propozycję wysyłania wniosków elektronicznie.

5. MONITOROWANIE WSPARCIA STUDENTÓW I DOKTORANTÓW W PROCESIE UCZENIA SIĘ

Proces monitorowania wsparcia studentów i doktorantów w procesie uczenia się na Wydziale Prawa UwB²² następuje według kryteriów zawartych w § 11 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r.:

- 1) wsparcie dydaktyczne (m.in. powołanie opiekuna roku i opiekuna praktyk, konsultacje nauczycieli akademickich)*

W zakresie wsparcia dydaktycznego na Wydziale Prawa UwB w roku ak. 202/2022 powołano dla każdego roku każdej formy studiów opiekunów roku (łącznie 18 osób) oraz opiekunów praktyk (łącznie 18 osób). Każdy rocznik rozpoczyna swoje studia od spotkania inauguracyjnego z władzami wydziału, samorządem studenckim, przedstawicielami organizacji studenckich i kół naukowych oraz opiekunami roku, na którym przekazywane są wszystkie niezbędne informacje dotyczące różnych form i zakresów wsparcia w studiowaniu, przedstawiane są koła naukowe i możliwości rozwoju/aktywności studenckiej. W tym roku większość spotkań odbywała się stacjonarnie, choć część z nich odbyła się w formie zdalnej, głównie ze względów organizacyjnych. Przejaw wsparcia studentów stanowiło umożliwienie im odbycia przez nich studiów w trybie IOS (43 osoby) i IPS (2 osoby).

Terminy konsultacji opiekunów roku i opiekunów praktyk, podobnie jak wszystkich pozostałych nauczycieli akademickich umieszczane były w systemie USOS. Z każdym pracownikiem zapewniony był stały kontakt mailowy. Konsultacje odbywały się w każdym tygodniu zarówno w terminach stałych, jak i ustalonych indywidualnie. Fakultatywnie możliwie były nadal spotkania zdalne. W przypadku problemów z kontaktem w dobie ograniczeń pomocą służyli prodziekan ds. dydaktyki i pracownicy dziekanatów.

- 2) wsparcie naukowe (m.in. działalność kół i obozów naukowych, organizacja konferencji studenckich i doktoranckich, udział w konferencjach)*

Wsparcie naukowe przejawia się działalnością kół naukowych. Obecnie na Wydziale Prawa funkcjonuje 26 kół, przede wszystkim o zasięgu wydziałowym, ale również uniwersyteckim. Ich zainteresowania tematyczne obejmują wszystkie nauczane w toku studiów działy prawa, co pozwala studentom na indywidualne pogłębianie wiedzy. W celu

²² Decyzja nr 8 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury wsparcia dla studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych w procesie uczenia się na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

zapewnienia najwyższej jakości opieki przyjęto, że pracownik uczelni powinien być opiekunem nie więcej niż dwóch kół naukowych, a w obszarze ich działalności posiadać znaczący dorobek naukowy. Funkcjonuje też wiele organizacji studenckich, w tym o zasięgu międzynarodowym i branżowym. Część organizacji studenckich działa w obszarze sportu, turystyki, innowacji, biznesu, sztuki. Do ich dyspozycji przeznaczono, m.in. halę sportową, siłownię, ośrodki wypoczynkowe, bazę wędkarską, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, szereg centrów, fundacji i stowarzyszeń działających na wydziale. W innych budynkach UwB służy im także m.in. aula widowiskowa, sale teatralne, tzw. Sara i Feniks. Niezależnie od środków przekazywanych kołom naukowym na ich funkcjonowanie i organizowane przez nie projekty, dziekan Wydziału Prawa, na wniosek studentów, finansował ich uczestnictwo w konferencjach oraz koszty publikacji naukowych. Te i inne formy wsparcia studentów w nauce przynoszą efekty, co znajduje odzwierciedlenie, m.in. we wnioskach stypendialnych.

3) wsparcie materialne (m.in. stypendia naukowe, zakwaterowanie w domach studenta)

W obszarze wsparcia materialnego Wydział Prawa zapewnia pełen zakres pomocy stypendialnej na zasadach przewidzianych przepisami ustawowymi. W roku akademickim 2021/2022 studenci wydziału otrzymali następujące stypendia: stypendium rektora studia stacjonarne - 188, stypendium rektora studia niestacjonarne - 39, stypendium socjalne studia stacjonarne - 143, stypendium socjalne studia niestacjonarne - 32, zapomogę (studia stacjonarne - 15 i studia niestacjonarne - 10) - 25, stypendium dla osób niepełnosprawnych (studia stacjonarne - 14, studia niestacjonarne - 12) - 26 oraz stypendium dla cudzoziemców - Stypendyści Rządu RP - 6.

Z zakwaterowania w domach studenta w roku akad. 2021/2022 skorzystało 39 studentów.

Każdego roku dziekan Wydziału Prawa przyznaje nagrody najaktywniejszym studentom, co motywuje do zdobywania osiągnięć naukowych, organizacyjnych i sportowych. Decyzją nr 13/2021 z dnia 8 czerwca 2021 roku dziekan Wydziału Prawa przywrócił nadawanie nagrody „Aktywny Student”.

Dodatkowym wsparciem finansowym było dalsze przyznawanie zapomóg finansowych studentów, którzy w wyniku sytuacji związanej z COVID-19 stracili zatrudnienie lub utracili część zarobków.

4) inne formy wsparcia (m.in. wsparcie dla studentów niepełnosprawnych)

W ramach innych form wsparcia funkcjonuje stały i rozbudowany system. Obejmuje różne aspekty - merytoryczne (naukowe oraz dydaktyczne, materialne, organizacyjne itp.). System wsparcia dostosowany jest również do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Powołany jest pełnomocnik ds. osób z niepełnosprawnościami zarówno uniwersytecki, jak i wydziałowy. Uchwalony został Program działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych oraz szereg rozwiązań alternatywnych dla osób niepełnosprawnych. Opracowano szczegółowe wskazówki dotyczące pracy ze studentami niemówiącymi, niesłyszącymi, niewidomymi, działa wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego.

W zakresie wsparcia studentów na rynku pracy zapewnia się, m.in. współprowadzenie zajęć przez doradcę zawodowego, odrębnie w ramach każdego z proseminariów. Studenci mogą również korzystać z oferty Biura Karier w zakresie doskonalenia kompetencji miękkich (stale aktualizowane pakiety warsztatów dostępne na stronie internetowej).

Organizowane są kursy przygotowujące do aplikacji prawniczych oraz liczne spotkania z praktykami prawa. Funkcjonuje też Centrum Praktyk Sądowych.

Studenci aktywni oraz posiadający szczególne potrzeby (np. osoby z niepełnosprawnością, pracujące, studiujące więcej niż jeden kierunek lub wychowujące dzieci) mogą studiować w indywidualnym trybie, łącznie z dostosowanymi i ustalonymi indywidualnie terminami zaliczeń, przenoszeniem zajęć między latami i opieką wybranego tutora, zgodnie z odpowiednimi przepisami regulaminu studiów.

5) dostępność informacji o formach wsparcia

Wydział zapewnia dostępność informacji o istniejących formach wsparcia. Studenci mają stały, bieżący dostęp do informacji na temat systemu wsparcia stypendialnego, dydaktycznego, naukowego i organizacyjnego w przejrzystych i intuicyjnych zakładkach na stronie internetowej. Strona wydziału jest nowoczesna, responsywna, dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością i dwujęzyczna (a uniwersytecka - czterojęzyczna). W dużym zakresie wykorzystywany jest także system USOS (zawsze aktualny) oraz media społecznościowe.

Informacje dotyczące kierunków studiów, programów studiów, sylabusów przedmiotów, rozkładu zajęć dydaktycznych oraz wymiany studenckiej i doktoranckiej dostępne są na stronie internetowej Wydziału Prawa oraz w systemie USOS.

Należy podkreślić, że wieloaspektowe wsparcie studentów zapewniają, rozwijają i monitorują władze dziekańskie, dziekanaty i wydziałowy zespół ds. jakości kształcenia.

Wnioski_(rekomendacje dla WZJK):

Wydział Prawa okazuje studentom, doktorantom i uczestnikom studiów doktoranckich wsparcie pod względem dydaktycznym, naukowym i materialnym. Udziela znaczącej pomocy osobom niepełnosprawnym i innym będącym w trudnej sytuacji. Przystępnie podane informacje na temat form wsparcia umieszcza na stronie internetowej.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego: Nie sformułowano wówczas rekomendacji.

6. OCENA MOBILNOŚCI STUDENTÓW I DOKTORANTÓW ORAZ STOPNIA UMIEDZYNARODOWIENIA KSZTAŁCENIA

Analiza i ocena mobilności studentów i doktorantów oraz stopnia umiędzynarodowienia kształcenia na Wydziale Prawa²³ następuje według kryteriów zawartych w § 10 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r.:

1) funkcjonowanie wymiany studentów i doktorantów w ramach umów pomiędzy uczelniami w zakresie programów mobilności studentów i doktorantów

Wydział Prawa realizuje wymiany studenckie przede wszystkim w ramach programu Erasmus+. W roku akademickim 2021/2022 miał podpisanych 87 umów Erasmus+ z uczelniami europejskimi. W tym okresie na wymianie przebywało 19 studentów. W roku akad. 2021/2022 na wydziale studiowało 50 studentów zagranicznych: 47 - w ramach programu Erasmus+, 2 z Ukrainy i 1 - z HSE Moskwa (semestr zimowy). Na rok akademicki 2022/2023 zgłosiło się 29 osób (stan na 21.06.2022 r.).

W roku akademickim 2021/2022 wymiana studentów odbywała się także na podstawie innych umów spoza programu Erasmus, w tym umowy z Syracuse University College of

²³ Decyzja nr 9 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury monitorowania mobilności studentów i doktorantów oraz stopnia umiędzynarodowienia kształcenia.

Law. Dzięki niej 1 student kierunku Prawo zrealizował wymianę w semestrze zimowym tego roku.

Należy przy tym zauważyć, że na Wydziale Prawa nie funkcjonuje odrębny program mobilności doktorantów. Mogą oni korzystać z kierowanej do nich oferty wymiany w zakresie LLP-Erasmus. W ramach Programu Mobilności Studentów i Doktorantów MOST nie przyjęto w roku ak. 2021/22 żadnego doktoranta.

2) *funkcjonowanie sformalizowanego systemu zasad zaliczania osiągnięć studentów i doktorantów (punktów i ocen)*

W ramach wymiany międzynarodowej na Wydziale Prawa funkcjonują zasady uznawania przedmiotów zaliczonych przez studentów w trakcie pobytu za granicą zatwierdzone przez odpowiedniego prodziekana. Z kolei, wobec doktorantów wymieniony system wynika z przyjętego programu kształcenia (znowelizowanego Uchwałą Nr 2581 Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie programu kształcenia na studiach doktoranckich stacjonarnych i niestacjonarnych obowiązującego w cyklach kształcenia rozpoczynających się od roku ak. 2017/2018 oraz wzoru z sprawozdania z pracy naukowej doktoranta), gdzie m.in. określono zasady (podstawowe sposoby) weryfikacji efektów kształcenia. Należy nadmienić, iż w ramach studiów doktoranckich w roku akademickim 2021/2022 zajęcia dydaktyczne w łącznym wymiarze 726 godzin prowadziło 23 doktorantów.

3) *wykorzystanie doświadczeń zdobytych przez studentów i doktorantów podczas kształcenia realizowanego na innych uczelniach pod kątem poprawy jakości kształcenia (np. uatrakcyjnienie oferty dydaktycznej, zmiana sposobu prowadzenia zajęć)*

Wymiana międzynarodowa stała się inspiracją do zorganizowania na Wydziale Prawa UwB programu przedmiotów, które mogą być prowadzone w językach obcych. W roku akademickim 2021/2022 lista obejmowała 87 przedmiotów w jęz. angielskim, 2 przedmioty w jęz. niemieckim, 12 przedmiotów w jęz. rosyjskim i 4 przedmioty w jęz. hiszpańskim oraz 1 przedmiot w jęz. francuskim. Uruchamiane są te przedmioty, na które zapisało się min. 4 zagranicznych studentów.

Od kilku lat na zajęcia w językach obcych uczęszczają nie tylko studenci zagraniczni, ale także studenci Wydziału Prawa, którzy mają prawo do realizacji zajęć w językach obcych w ramach swoich specjalizacji. Taka oferta merytoryczna stała się także powodem do wzrostu

liczby przyjeżdżających studentów. Studenci polscy uczęszczający na takie przedmioty rozwijają umiejętności językowe w zakresie przedmiotów prawnych, a w związku z tym coraz pewniej czują się podczas wszelkiego rodzaju rozmów kwalifikacyjnych i egzaminów sprawdzających nie tylko komunikatywność językową, ale także znajomość fachowego słownictwa. Prowadzenie zajęć w językach obcych wymaga także innych metod kształcenia. Odtwarzane są więc materiały multimedialne z oryginalnym lektorem oraz analizowane akty prawne i orzecznictwo obcych państw i sądów w innych językach.

Warto podkreślić, iż reforma kształcenia na kierunku prawo wprowadziła obowiązek zaliczenia przedmiotu specjalizacyjnego w języku obcym studentom IV i V roku studiów. W pozostałych programach studiów na wszystkich kierunkach oferowanych na wydziale wprowadzono natomiast możliwość wyboru przedmiotu do zaliczenia w języku obcym. Na studiach II stopnia (wykonując uchwałę Senatu UwB) wprowadzono „Specjalistyczne warsztaty językowe” w wymiarze 30 godzin, a na studiach I stopnia liczbę godzin lektoratu podniesiono do 120.

W roku akad. 2021/2022 do kierownika studiów doktoranckich nie wpłynęła żadna propozycja wykorzystania doświadczeń zdobytych przez doktorantów podczas kształcenia realizowanego na innych uczelniach pod kątem poprawy jakości kształcenia.

4) opinie przekazane przez studentów i doktorantów przyjeżdżających (polskich i zagranicznych) na temat realizowanych na uczelni studiów w stosunku do oczekiwań w tym zakresie (np. sprawy organizacyjne, życie studenckie, system nauczania, relacje student/doktorant – nauczyciel akademicki)

Doświadczenia studentów studiujących w ramach programów na zagranicznych uczelniach zmotywowały do zapewnienia stałej pomocy studentom przyjeżdżającym na Wydział Prawa. Jest on partnerem w sieci ESN (Erasmus Student Network), w ramach którego realizowana jest pomoc organizacyjna dla studentów zagranicznych przyjeżdżających do Białegostoku.

Koordinator Programu Erasmus+ jest w stałym kontakcie ze wszystkim studentami zagranicznymi przebywającymi na Wydziale Prawa. Studenci pozytywnie oceniają zarówno warunki do studiowania (doskonała baza lokalowa, zajęcia prowadzone w grupach dla studentów zagranicznych - specjalnie przygotowane zajęcia, możliwość uczestnictwa w wykładach gości zagranicznych), jak i zaangażowanie kadry prowadzącej zajęcia (możliwość stałego kontaktu, konsultacje mailowe i osobiste, dobrze opracowane materiały do zajęć).

W roku ak. 2021/2022 do kierownika studiów doktoranckich nie wpłynęła żadna

propozycja wykorzystania doświadczeń zdobytych przez doktorantów podczas kształcenia realizowanego na innych uczelniach pod kątem poprawy jakości kształcenia. Doktoranci wydziału mogą natomiast formułować opinie z własnej inicjatywy i kierować je do kierownika studiów, bądź zawierać w anonimowych ankietach (funkcjonujących w ramach systemu USOS).

5) udział studentów i doktorantów w zajęciach prowadzonych przez profesorów wizytujących lub zajęciach prowadzonych w językach obcych

W roku akademickim 2021/2022 wydział gościł 12 wykładowców w ramach programu Erasmus (2 z USA, 3 z Czech, 1 z Gruzji, 1 z Węgier, 2 z Kosowa, 1 z Armenii, 2 z Łotwy). Ponadto, zajęcia w język angielskim prowadził też profesor wizytujący - prof. Charles Szymanski.

Jak wskazano powyżej, studenci IV i V roku kierunku Prawo obowiązkowo uczęszczają na zajęcia w języku obcym. W roku akademickim 2021/2022 uruchomiono w tym zakresie 9 przedmiotów w języku angielskim na studiach stacjonarnych (Introduction to American Legal System, Theory and Practice of Restorative Justice, Introduction to Forensic Science, Introduction to International Trade Law, Introduction to ADR, Copyright Law, Economic Law, European Family Law, International Organizations) oraz 2 na studiach niestacjonarnych (Introduction to Forensic Science, Introduction to International Trade Law).

Jednocześnie planowane są zmiany w kierunku poszerzenia możliwości korzystania z oferty przedmiotów realizowanych w ramach programu Erasmus przez polskich studentów na Wydziale Prawa oraz przedłużenie zatrudnienia profesora wizytującego.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że podejmowane przez Wydział Prawa działania w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków studentom przebywającym na Wydziale w ramach programu Erasmus+, co roku, w ich opinii przynosiły określone rezultaty²⁴. Niestety, po roku ak. 2021/2022 żaden z tych studentów nie wypełnił skierowanej do nich ankiety. Jednakże, trzeba zauważyć, zarówno w trakcie pobytu na Wydziale Prawa, jak i po nim, nie zgłaszali do niego zastrzeżeń.

²⁴ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów programu Erasmus na Wydziale Prawa poprzez system USOS z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety „Evaluation form for the international (PhD) students” stanowiącej Załącznik nr 4b Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Stan na 10.09.2022 r.

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Wydział Prawa dba o rozwój mobilności studentów i doktorantów, o czym świadczy współpraca z wieloma uczelniami innych państw. Sprzyja to mobilności studentów i doktorantów oraz prowadzi do umiędzynarodawiania ich kontaktów.

Na wydziale funkcjonuje sformalizowany system zasad zaliczania osiągnięć studentów (punktów i ocen).

Wydział oferuje szereg wykładów z różnych dziedzin prawa prowadzonych w 5 językach. Pozwala to na wzbogacenie specjalistycznego słownictwa oraz rozwinięcie umiejętności językowych studentów.

W tegorocznym sprawozdaniu nie zawarto informacji zwrotnej od studentów przebywających na wydziale w ramach programu Erasmus+ ze względu na niewypełnienie przez nich ankiet z tego zakresu.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego: Nie sformułowano wówczas rekomendacji.

7. UZYSKIWANIE OPINII ABSOLWENTÓW UCZELNI O PRZEBIEGU ODBYTYCH STUDIÓW

Uzyskanie opinii absolwentów uczelni o przebiegu odbytych studiów nastąpiło na podstawie § 12 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Odbyło się ono poprzez przeprowadzenie anonimowych badań ankietowych wśród absolwentów Wydziału Prawa z rocznika 2021/2022²⁵. Wśród absolwentów Wydziału Prawa UwB zostały przeprowadzone badania ankietowe dotyczące oceny programu studiów, kadry dydaktycznej, organizacji procesu kształcenia i osiągniętych efektów uczenia się²⁶.

Dokonano badania 373 absolwentów studiów, którzy obronili pracę dyplomową, odebrali dyplom w okresie do końca września 2022 r. i wyrazili chęć udziału w badaniach, co stanowi 67,8% wszystkich ubiegłorocznych absolwentów. Wyniki analiz kwestionariuszy ankiet przedstawiono w poniższych tabelach.

²⁵ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród absolwentów Wydziału Prawa z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta absolwenta” stanowiącej Załącznik nr 5 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Stan na 10.09.2022 r.

²⁶ Decyzja nr 10 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury uzyskiwania opinii absolwentów uczelni o przebiegu odbytych studiów.

Tabela nr 20. Przydatność studiów w rozwijaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w opinii absolwentów Wydziału Prawa

Ocena stopnia przydatności studiów w rozwijaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych	Bardzo dużym	Dużym	Średnim	Małym	Bardzo małym	Brak odpowiedzi
	[%] badanych					
Znajomości zagadnień teoretycznych	46,07	45,79	7,63	0,25	0,20	0
Umiejętności rozwiązywania praktycznych problemów	25,91	39,28	26,80	6,35	1,25	0,32
Zdolności do wykonywania zawodów zgodnych z profilem ukończonych studiów	29,75	45,44	19,47	3,46	1,53	0,30
Umiejętności pracy zespołowej	41,76	35,0	18,43	3,50	0,60	0,60
Umiejętności komunikacyjnych z innymi ludźmi	55,37	34,13	8,54	1,80	0,10	0
Umiejętności samodzielnego dokształcania się	58,45	34,61	6,41	0,25	0,10	0,10
Wiedzy o świecie	41,65	42,40	13,97	1,25	0,65	0
Możliwości realizacji własnych zainteresowań	39,50	35,30	18,80	5,10	1,0	0,15

Jak wynika z tabeli nr 20, odbyte studia umożliwiły absolwentom, w bardzo dużym lub dużym stopniu, nabycie wielu umiejętności. Zdecydowanie najlepiej, w ich ocenie, pozwoliły one osiąść umiejętność samodzielnego dokształcania się (93,06%) rozwinąć znajomość zagadnień teoretycznych (91,86%) oraz umiejętności komunikacyjne z innymi ludźmi (89,50%). W tej kategorii najrzadziej wskazywano na nabycie umiejętności rozwiązywania praktycznych problemów (65,19%).

Tabela nr 21. Poszczególne elementy procesu dydaktycznego w opinii absolwentów Wydziału Prawa

Ocena poszczególnych elementów procesu dydaktycznego na kierunku studiów	Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie dotyczy	Brak odpowiedzi
	[%] badanych						
Wykłady	47,0	44,50	7,51	0,75	0	0	0
Ćwiczenia i konwersatoria	47,35	43,40	7,50	1,0	0	0	0,65
Seminaria i proseminaria	63,10	27,61	7,51	1,55	0,15	0	0
Przedmioty fakultatywne	36,55	43,90	10,05	1,20	0,57	5,55	2,07
Lektoraty	38,20	38,20	13,60	1,50	0,25	6,50	1,70

Warsztaty i laboratoria	19,02	23,02	6,53	1,20	0,10	46,50	3,58
Praktyki i zajęcia poza Uczelnią	33,0	28,06	9,50	2,42	0,72	23,50	2,70
Indywidualne konsultacje	50,70	38,56	7,50	1,0	0,15	0	1,90
Organizacja studiów (rozkład zajęć itp.)	35,61	41,80	18,06	3,10	1,32	0	0

Jak wynika z tabeli nr 21, zdecydowana większość absolwentów najwyżej (bardzo dobrze i dobrze) oceniła, w kolejności, wykłady (91,50%), ćwiczenia i konwersatoria (90,75%), seminaria i proseminaria (90,71%) oraz indywidualne konsultacje (89,26%).

Na pytanie: „Co Pana/Pani zdaniem należałoby zmienić, by poprawić ogólną jakość kształcenia?” odpowiedzi udzieliła tylko część badanych. W szczególności sugerowali oni zwiększenie liczby zajęć praktycznych. Zgłaszali postulaty związane z potrzebą zmiany rozkładu zajęć (w tym – dotyczącą wcześniejszego rozpoczynania zajęć) i zwiększenia liczby ćwiczeń. Jedni sugerowali zmniejszenie liczby zajęć zdalnych, inni - wręcz odwrotnie. Nieliczni zwracali uwagę na potrzebę poprawy kontaktu prowadzących zajęcia ze studentami i zwiększenie dostępności wykładowców poza zjazdami, zwiększenia oferty zajęć dodatkowych i kół zainteresowań; zmiany programu studiów w zakresie dublujących się przedmiotów (bez wskazania o jakie chodzi), zwiększenia częstotliwości rozwiązywania przypadków na zajęciach; poprawy jakości prowadzenia wykładów (tj. w innej formie niż czytanie slajdów); kształtowania umiejętności pracy zespołowej.

Tabela nr 22. Kompetencje nauczycieli akademickich i innych pracowników Uniwersytetu w Białymstoku w opinii jego absolwentów

Ocena kompetencji nauczycieli akademickich i innych pracowników Uniwersytetu w Białymstoku	Wysoki poziom profesjonalizmu	Raczej wysoki poziom profesjonalizmu	Zróżnicowany poziom profesjonalizmu	Raczej niski poziom profesjonalizmu	Niski poziom profesjonalizmu	Brak odpowiedzi
	[%] badanych					
Wśród profesorów i doktorów habilitowanych	78,86	16,10	4,43	0,40	0	0,10
Wśród doktorów	70,0	23,50	5,80	0,40	0	0
Wśród magistrów	56,50	31,70	10,56	0,72	0	0,40
Wśród pracowników dziekanatu	72,70	23,58	3,0	0,1	0,15	0,40
Wśród pracowników sekretariatu	71,60	24,50	2,75	0	0,15	0,85

Jak wynika z tabeli nr 22 zdecydowana większość absolwentów wysoko ocenia profesjonalizm pracowników administracji wydziału oraz wykładowców. Uważa, że najwyższy poziom (wysoki i raczej wysoki) występuje, w kolejności wśród: pracowników dziekanatu (96,28%), pracowników sekretariatu (96,10%) oraz profesorów i doktorów habilitowanych (94,96%).

Tabela nr 23. Możliwość ponownego wyboru kierunku studiów w opinii absolwentów Wydziału Prawa

Ocena możliwości ponownego wyboru kierunku studiów	Ten sam kierunek na UwB	Ten sam kierunek na innej uczelni	Inny kierunek na UwB	Inny kierunek na innej uczelni	Brak odpowiedzi
	[%] badanych				
	61,43	5,0	26,1	8,0	0,4

Jak wynika z tabeli nr 23, większość absolwentów ponownie wybrałaby Prawo, Administrację, Bezpieczeństwo narodowe lub Kryminologię jako kierunek studiów (61,43%).

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Wyniki przeprowadzonych wśród absolwentów Wydziału Prawa badań potwierdziły nabycie przez nich w znacznym stopniu różnych umiejętności. Jako prawidłowe badani ocenili funkcjonowanie większości elementów procesu dydaktycznego. Zwrócili uwagę na potrzebę zwiększenia ilości zajęć o charakterze praktycznym, pomimo tego, że niemalże przy każdej zmianie programów, takich zajęć przybywa.

Docenili też profesjonalizm pracowników administracji i wykładowców. Jest on wynikiem stałej dbałości wydziału o jakość pracy wykonywanej przez osoby na nim zatrudnione.

Na uwagę zasługuje fakt, że zarówno Wydział Prawa, jak i Uniwersytet w Białymstoku postrzegane są dobrze.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego:

W ramach rekomendacji WZJK nadal, jak to się czyni od kilku lat, należy dążyć do zwiększenia aktywności absolwentów przy wypełnianiu kwestionariuszy ankiet. Na spotykaniu ze studentami dziekan Wydziału Prawa i prodziekan ds. dydaktyki omówili procedury wypełniania ankiet zapewniające anonimowość. Samorząd studencki aktywnie

włączył się w kampanię promującą wypełnianie ankiet wśród studentów V roku studiów.

Zgłaszane przez absolwentów uwagi co do poprawy jakości kształcenia (w tym zwiększenia liczby zajęć z wykorzystaniem multimediiów, upracticznienia zajęć, zwiększenia liczby ćwiczeń, wprowadzenia większej liczby egzaminów ustnych, zrezygnowania z nauczania zdalnego, zwiększenia zaangażowania prowadzących w kształcenie zdalne) zostały przekazane pracownikom dydaktycznym. Wymogi realizacji poszczególnych rodzajów zajęć są zgodne z sylabusami przedmiotów i uwzględniają różnice w formie zajęć. Władze dziekańskie na posiedzeniach gremiów wydziałowych oraz na spotkaniach z pracownikami podkreślają wagę jakości kształcenia, stawianych wymogów i relacji prowadzącego zajęcia ze studentami. Z powodu sytuacji epidemiologicznej rektor UwB zezwolił na prowadzenie zajęć zdalnych, w tym e-learningowych w większym zakresie, ale nie jest to stan oczekiwany przez władze wydziałowe. Wprowadzono obligatoryjnie egzaminy dwuetapowe z kluczowych przedmiotów, w tym egzamin ustny.

8. MONITOROWANIE RELACJI Z OTOCZENIEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM W ODNIESIENIU DO PROGRAMU STUDIÓW

Monitorowanie relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów²⁷ nastąpiło na podstawie § 13 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Odbyło się ono poprzez przeprowadzenie w 2022 r. anonimowych badań ankietowych wśród pracodawców dotyczących poziomu zatrudnionych przez nich absolwentów Wydziału Prawa UwB²⁸.

Jak co roku, 95 pism w sprawie przeprowadzenia badań zostało skierowanych, w szczególności, do organów administracji samorządowej (od szczebla wojewódzkiego po gminy w wybranych miejscowościach z woj. podlaskiego), organów administracji rządowej (województwo), organów ścigania (komendy policji szczebla wojewódzkiego i powiatowego, a nawet komisariaty), organów wymiaru sprawiedliwości oraz innych instytucji, np. Straż Graniczna, CBA, ABW itd. Zwrotnie, z potencjalnych miejsc zatrudnienia naszych

²⁷ Decyzja nr 11 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie procedury monitorowania relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów oraz Decyzja nr 12 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie zasad ankietowania pracodawców o poziomie zatrudnionych absolwentów w ramach wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia.

²⁸ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród pracodawców z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta pracodawców o poziomie zatrudnionych absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku” opracowanego na Wydziale Prawa. Stan na 10.09.2021 r. Zob.: Decyzja nr 13 Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie wzoru ankiety pracodawców o poziomie zatrudnionych absolwentów.

absolwentów z terenu województwa podlaskiego, otrzymano 59 odpowiedzi²⁹. Ocena dokonana przez pracodawców nastąpiła według określonych poniżej kryteriów.

Tabela nr 24. Czynniki decydujące o zatrudnieniu absolwentów Wydziału Prawa UwB w opinii pracodawców

Ocena wiedzy, umiejętności i kompetencji absolwentów decydujących o zatrudnieniu absolwentów	Tak [%]	Nie [%]	Brak odpowiedzi [%]
Posiadana wiedza merytoryczna	88,10	8,40	3,30
Umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce	83,0	11,80	5,0
Umiejętność rozumienia i interpretacji przepisów prawnych	86,40	6,70	6,70
Umiejętność posługiwania się regułami logicznego rozumowania	86,40	6,70	6,70
Znajomość języka obcego	23,70	61,0	15,20
Umiejętność komunikacji interpersonalnej (pracy w grupie)	77,90	18,60	3,30
Dyplom ukończenia studiów na Wydziale Prawa UwB	40,60	47,40	11,80

Jak wynika z tabeli nr 24, czynniki, które, w ocenie pracodawców, zadecydowały o zatrudnieniu absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku według częstotliwości wskazań stanowiły:

- posiadana wiedza z zakresu prawa i administracji (88,1%),
- umiejętność posługiwania się regułami logicznego rozumowania oraz umiejętność rozumienia i interpretacji przepisów prawnych (po 86,4%),
- umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce (83%),
- umiejętność komunikacji interpersonalnej (pracy w grupie) (77,9%),
- dyplom ukończenia studiów na Wydziale Prawa (40,6%),
- znajomość języka obcego (23,7%).

Przygotowanie do pracy zawodowej absolwentów Wydziału Prawa UwB (w skali od 2 do 5) pracodawcy ocenili następująco: na ocenę niedostateczną - 0%, dostateczną - 8,4%, na ocenę dobrą - 55,9%, a na ocenę bardzo dobrą - 35,5%.

²⁹ Obliczeń dokonano tylko na podstawie 59 wypełnionych ankiet odesłanych przez pracodawców. Nie uwzględniono odpowiedzi otrzymanych od dwóch pracodawców zawierających ogólne odpowiedzi zebrane od absolwentów wydziału, a opracowanych wewnątrznie w instytucji zatrudniającej.

Tabela nr 25. Braki w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji u absolwentów Wydziału Prawa UwB w opinii pracodawców

Ocena braków w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji u absolwentów	Tak [%]	Nie [%]	Brak odpowiedzi [%]
Wiedza z zakresu prawa i administracji	3,30	83,0	13,50
Umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce	38,90	52,50	8,40
Umiejętności rozumienia i interpretacji przepisów prawnych	18,60	69,40	11,80
Umiejętność posługiwania się regułami logicznego rozumowania	13,50	74,50	11,80
Znajomość języka obcego	13,50	71,10	15,20
Umiejętność komunikacji interpersonalnej (pracy w grupie)	13,50	72,80	13,50

Jak wynika z tabeli nr 25 brakujące u absolwentów Wydziału Prawa UwB, w ocenie pracodawców, umiejętności i kompetencje, według częstotliwości wskazań stanowiły:

- umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce (38,9%),
- umiejętność rozumienia i interpretacji przepisów prawnych (18,6%),
- znajomość języka obcego oraz umiejętność posługiwania się regułami logicznego rozumowania, a także umiejętność komunikacji interpersonalnej (pracy w grupie) (po 13,5%),
- posiadana wiedza z zakresu prawa i administracji (3,3%).

Nieliczni pracodawcy (1,2%) zgłosili uwagi. Postulowali o więcej praktyk w instytucjach (5%) i zajęć o charakterze praktycznym (3,3%).

Ponadto, utrzymywanie relacji wydziału i jego studentów z otoczeniem społeczno-gospodarczym polega na współpracy z pracodawcami w ramach działalności wydziałowej rady konsultacyjnej. W szczególności, opiniują oni realizację efektów uczenia się zakładanych dla określonego kierunku studiów i przekazują swoje propozycje zmierzające do udoskonalenia jakości kształcenia - a tym samym – do podniesienia poziomu potencjalnych pracowników. W roku akad. 2021/2022 opiniowali oni proponowane zmiany w programach studiów na kierunkach: Prawo, Administracja i Kryminologia.

Innym elementem relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest odbywanie przez studentów praktyk zawodowych w różnych organach, instytucjach, firmach. Uzyskanie opinii studentów na temat odbytych praktyk zawodowych³⁰ nastąpiło na podstawie § 1 ust. 10

³⁰ Decyzja nr 14 Dziekana Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 10 lutego 2020 r. w sprawie zasad uzyskiwania opinii studentów o odbytych praktykach zawodowych w ramach wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Zarządzenia nr 30 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 30 września 2016 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych. W związku z tym we wrześniu 2022 r. zostały przeprowadzone anonimowe badania ankietowe wśród studentów Wydziału Prawa UwB dotyczące ich oceny organizacji i realizacji praktyk³¹. Kwestionariusz ankiety wypełniło 101 osób.

Badani odbyli praktyki, w szczególności, w następujących instytucjach: sądy, prokuratury, kancelarie adwokackie i radcowskie, komendy wojewódzkie policji, urzędy skarbowe, gminy, marszałkowskie i miejskie, starostwa powiatowe, biura rachunkowe, spółdzielnie mieszkaniowe, biuro poselskie, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Państwowa Inspekcja Pracy, Centrum Praktyk Sądowych, Studencka Poradnia Prawna, Wojskowe Centrum Rekrutacyjne, Okręgowa Izba Radców Prawnych, Samorządowe Kolegium Odwoławcze, Krajowy Ośrodek Wspierania Rozwoju, Instytut Pamięci Narodowej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Opieki Społecznej, Izba Administracji Skarbowej. Ocena dokonana przez studentów nastąpiła według określonych poniżej kryteriów.

Tabela nr 26. Organizacja i realizacja praktyki w opinii studentów

Ocena organizacji i realizacji praktyki	Zdecydowa nie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowa nie nie	Brak odpowiedzi
	[%] badanych					
Czy informacje na temat praktyk (ich organizacji i przebiegu) zawarte na stronie internetowej Wydziału Prawa UwB są zrozumiałe i pomocne?	49,88	42,19	2,21	4,44	1,25	0
Czy proces naboru na praktykę prowadzony przez Wydział Prawa UwB był przejrzysty i przyjazny dla studentów?	54,74	33,43	10,56	0	1,25	0
Czy praktyka odbywała się zgodnie z programem i regulaminem praktyk?	91,15	6,84	2,00	0	0	0
Czy miała Pani/miał Pan przydzielonego opiekuna praktyki w instytucji przyjmującej?	89,70	7,04	1,25	0	2	0
Czy instytucja przyjmująca właściwie zorganizowała przebieg praktyki (np.: zapoznała studenta ze strukturą organizacyjną zakładu pracy, z zasadami obiegu dokumentów, z przepisami regulującymi działanie zakładu pracy)?	92,39	5,60	0	2,00	0	0

³¹ Informacje z tego zakresu pochodzą z opracowania wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów Wydziału Prawa z wykorzystaniem kwestionariusza „Ankieta oceny praktyk zawodowych” opracowanego na Wydziale Prawa. Stan na 10.09.2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 26, studenci bardzo wysoko ocenili poziom organizacji i realizacji praktyk. Według większości praktyka odbywała się zgodnie z jej programem i regulaminem, a instytucja przyjmująca właściwie zorganizowała jej przebieg (po 97,99 %). Najczęściej praktykanci mieli przydzielonego opiekuna w instytucji przyjmującej (96,74%). Ok. 92% badanych uznała, że informacje na temat praktyk zawarte na stronie internetowej Wydziału Prawa UwB są zrozumiałe i pomocne. Znaczna ich część proces naboru na praktykę prowadzoną przez Wydział Prawa UwB określiła jako przejrzysty i przyjazny dla studentów (88,17%). Tylko nieliczni byli niezadowoleni z organizacji i realizacji praktyki.

Tabela nr 27. Rezultaty praktyk w opinii studentów

Ocena rezultatów praktyki	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Brak odpowiedzi
	[%] badanych					
Czy praktyka pozwoliła Pani/Panu na zapoznanie się ze sferą techniczno-organizacyjną instytucji przyjmującej (np. poznanie struktury instytucji i przepisów regulujących jej działanie)?	78,35	18,77	0,86	2,00	0	0
Czy praktyka pozwoliła Pani/Panu na zapoznanie się ze sferą merytoryczną instytucji przyjmującej (np. przygotowywanie projektów pism i rozstrzygnięć w ramach prowadzonych postępowań)?	78,86	12,84	5,77	2,52	0	0
Czy praktyka spełniła Pani/Pana oczekiwania?	75,08	21,52	1,38	2,00	0	0
Czy wystąpiły czynniki utrudniające realizację praktyk?	4,52	3,04	0	20,13	72,30	0

Jak wynika z tabeli nr 27, zdecydowana większość studentów bardzo wysoko oceniła rezultaty odbytych przez nich praktyk. Uznali oni, że umożliwiły one zapoznanie się ze sferą techniczno-organizacyjną instytucji przyjmującej (97,12%) oraz spełniły oczekiwania studentów (96,69%). Pozwoliły też zapoznanie się z ich sferą merytoryczną (91,70%). W minimalnym zakresie stwierdzili wystąpienie czynników utrudniających realizację praktyk (7,56%). Tylko nieliczni byli niezadowoleni z rezultatów odbytych przez nich praktyk.

Około 11% studentów zgłosiło uwagi i opinie na temat praktyk. Najczęściej byli z nich zadowoleni. Podkreślali, że praktyka przebiegła bezproblemowo, bez żadnych trudności,

Oceniali ją pozytywnie, gdyż „prowadzona była z naciskiem na zdobycie wiedzy praktycznej” i „odbywała się w bardzo przyjemnej oraz pracowitej atmosferze. Było to doświadczenie, dzięki któremu nauczyłam się wielu praktycznych rzeczy oraz zobaczyłam, jak funkcjonuje kancelaria”. Niektórzy informowali, że pomimo podpisanej z Wydziałem Prawa umowy, niektóre placówki nie były zainteresowane przyjęciem praktykantów lub nie poświęcały im zbyt dużo czasu i uwagi. Nieliczni prosili o zamieszczenie na stronie internetowej wydziału jeszcze bardziej dokładnych informacji o zaliczaniu praktyk. Sugerowali zawarcie informacji, że konieczne jest pozyskanie uprzedniej zgody z instytucji – miejsca praktyki.

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

W ocenie ankietowanych pracodawców istotnym czynnikiem decydującym o zatrudnieniu absolwentów Wydziału Prawa jest posiadana wiedza, umiejętność posługiwania się regułami logicznego rozumowania oraz umiejętność rozumienia i interpretacji przepisów prawnych. Zasadniczo dobrze oceniają ich umiejętności i kompetencje niezbędne do pracy zawodowej. Studenci odbywający praktyki w otoczeniu społeczno-gospodarczym pozytywnie ocenili poziom organizacji i realizacji praktyk.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego:

W celu realizacji rekomendacji WZJK z poprzedniego roku akademickiego dotyczącej zwiększenia aktywności pracodawców przy wypełnianiu kwestionariuszy ankiet odbywają się rozmowy z ich przedstawicielami. Następuje to w ramach Rady Konsultacyjnej Wydziału Prawa, a także na bieżąco, przy okazji spotkań i konferencji (np. podczas Seminariów prawnych dla biznesu lub białostockiej loży BCC).

Postulaty pracodawców (w tym zwiększenia liczby zajęć praktycznych, zintensyfikowania nauki komunikacji interpersonalnej i pracy w zespole oraz nauki alternatywnych rozwiązań, zwiększenia liczby zajęć poza wydziałem, wprowadzenie zajęć z prawa budowlanego, poprawy przejrzystości zaliczenia praktyki ze strony uczelni) są realizowane. Praktycy mogą spotykać się z potencjalnymi praktykantami podczas wydarzeń z ich udziałem organizowanych na Wydziale Prawa UwB. W planie studiów prawniczych realizowanym są takie przedmioty jak Sporządzanie pism procesowych w sprawach karnych, Sporządzanie pism procesowych w sprawach cywilnych, Sporządzanie pism procesowych w sprawach administracyjnych, Sporządzanie wniosków grantowych; Metodologia rozwiązywania kazuś (Case Law); Projektowa metoda pracy; Przygotowanie do

egzaminów na aplikacje prawnicze; Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Zapotrzebowanie na przedmiot Prawo budowlane zostało przekazane prowadzącym przedmioty specjalizacyjne. Powołano pełnomocnika dziekana Wydziału Prawa ds. praktyk studenckich, którego zadaniem jest m.in. koordynacja i monitorowanie praktyk.

9. MONITOROWANIE KARIER ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW

Monitorowanie karier zawodowych absolwentów odbywa się na podstawie § 14 Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. Badania ankietowe z tego zakresu prowadzi Dział Spraw Studenckich, Sekcja - Biuro Karier przy pomocy ankiety internetowej (CAWI) udostępnionej przez Uniwersytecki System Obsługi Studentów (USOS) za pomocą serwisu Ankieter. Jego rezultatem jest opracowanie p.t.: „Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań.”³² Badaną populację stanowili absolwenci Uniwersytetu w Białymstoku, którzy ukończyli studia w roku akademickim 2020/2021.

Jak ustalono, w badaniu absolwentów Wydziału Prawa w okresie luty - marzec 2022 r. uczestniczyło 109 osób spośród 609 absolwentów, co stanowi 25%. Według zbiorczych danych w czasie badań zatrudnionych było prawie $\frac{3}{4}$ absolwentów wydziału. Część z nich, którzy nie podjęli zatrudnienia kontynuują studia (38%) lub twierdzą, że mimo poszukiwań nie znaleźli pracy. Nieco ponad $\frac{1}{3}$ wskazała na brak pracy najczęściej związany z egzaminami na różne aplikacje związane z prawem pochłaniające dużo czasu. Tylko $\frac{1}{4}$ absolwentów miała trudności związane ze znalezieniem pracy. Ze względu na brak ofert na lokalnym rynku pracy (85%), brak doświadczenia (80%) oraz nieatrakcyjne warunki zatrudnienia. Powyżej 50% ankietowanych posiada pracę, która jest zgodna z kierunkiem studiów, które kończyli. Innego zdania jest 31% badanych. Jednak prawie połowa z nich przyznaje, że nie wykorzystuje umiejętności w pracy, które nabyła podczas studiów. Tylko co piąty ankietowany korzysta z kompetencji wykształconych na uczelni.

Zdecydowana większość absolwentów Wydziału Prawa (78%) pracowała już podczas studiów. Prawie połowa respondentów przyznała, że nie miała większych problemów z pogodzeniem czasu pracy i studiów. Większość ankietowanych, która miała problemy z pogodzeniem wspomnianych rzeczy (69%) narzekała przede wszystkim na niedogodne godziny zajęć, czyli długie przerwy między zajęciami lub pojedyncze zajęcia w ciągu dnia.

³² Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty - marzec 2022 r.

Duża część badanych stwierdziła, że trudności stwarzali im prowadzący zajęcia (42%), a także duża liczba zajęć (37%). Ponad połowa respondentów pozytywnie wspomina czas praktyk. Tylko 15% ma inne doświadczenia. 54% badanych samodzielnie wyszukało miejsce odbywania praktyki, część skorzystało z dostępnej na wydziale listy (17%) lub skierowania do konkretnego pracodawcy (4%).

Absolwenci Wydziału Prawa UwB są zdania, że studia przygotowały ich pod względem teoretycznym do wykonywania zawodu. Jednak niewiele osób czuje się gotowych do podjęcia pracy ze względu na kwestie praktyczne. Ankietowani są zdania że wydział pomógł im w nabyciu umiejętności specjalistycznych oraz umiejętności interpersonalnych. Badani nie są usatysfakcjonowani z poziomu pomocy w szkoleniu umiejętności informatycznym oraz kompetencji związanych z nauką języków obcych. Wydział wybija się na tle innych jednostek pod względem przynależności studentów do instytucji studenckich: kół naukowych (40), organizacji studenckich (23) lub organizacji pozarządowych (6).

Większość badanych (69%) planuje dalszą edukację po studiach, tj. udział w kursach lub szkoleniach (77%) lub ukończenie studiów podyplomowych (59%). Ponad połowa ankietowanych (53%) stwierdziła, że powtórnie wybrałaby ofertę Uniwersytetu w Białymstoku jako miejsce do studiowania.

Poniżej zostaną przedstawione wyniki badań losów absolwentów Wydziału Prawa UwB w podziale na poszczególne kierunki studiów.

Tabela nr 28. Absolwenci Wydziału Prawa UwB rocznika 2020/2021 w podziale na kierunek studiów

Kierunek studiów	Liczba wypełnionych ankiet	%	Liczba absolwentów	%
Administracja	21	19	149	24
Bezpieczeństwo narodowe	6	6	123	20
Kryminologia	19	18	109	18
Prawo	62	57	228	37
Ogółem	108	100	609	100

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 28 najwięcej ankiet z Wydziału Prawa UwB wypełnili absolwenci kierunku Prawo. Co piąty ankietowany był absolwentem Administracji i Kryminologii.

Tabela nr 29. Trudności w znalezieniu zatrudnienia w opinii badanych

Kierunek studiów	Brak doświadczenia	Brak ofert na lokalnym rynku pracy	Mam zawód, w którym trudno znaleźć pracę	Brak odpowiednich kwalifikacji	Nieatrakcyjne warunki zatrudnienia	Za małe zaangażowanie w poszukiwanie pracy	Dyskryminacja ze względu na płeć	Dyskryminacja ze względu na wiek	Inne trudności
	[% badanych]								
Administracja	67	67	17	50	83	0	0	0	17
Bezpieczeństwo narodowe	50	100	50	50	50	0	0	50	0
Kryminologia	100	75	75	100	50	0	0	0	0
Prawo	88	100	63	25	100	0	13	25	25

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 29 wszyscy absolwenci Kryminologii w związku z brakiem doświadczenia oraz brakiem odpowiednich kwalifikacji mieli problem ze znalezieniem pracy. Osoby po Administracji narzekają na nieatrakcyjne warunki zatrudnienia (83%), a wszyscy absolwenci Prawa i Bezpieczeństwa narodowego twierdzą, że nie ma ofert na lokalnym rynku pracy. Prawnicy narzekają także na nieatrakcyjne warunki zatrudnienia (100%).

Tabela nr 30. Stopień wykorzystania w pracy umiejętności nabytych podczas studiów w opinii badanych

Kierunek studiów	W ogóle nie wykorzystuję	Nie wykorzystuję	Ani wykorzystuję, ani nie wykorzystuję	Wykorzystuję	W pełni wykorzystuję
	[% badanych]				
Administracja	33	17	28	6	17
Bezpieczeństwo narodowe	75	25	0	0	0
Kryminologia	69	15	15	0	0
Prawo	9	25	36	18	11

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 30 prawie 1/4 absolwentów Administracji oraz ok. 30% ankietyowanych prawników wykorzystuje w pracy umiejętności, które nabyli podczas studiów. Nie potwierdził tego żaden absolwent Kryminologii i Bezpieczeństwa narodowego.

Tabela nr 31. Stopień przygotowania absolwentów pod względem praktycznym do wykonywania zawodu w opinii badanych

Kierunek studiów	Studia w ogóle nie przygotowały	Nie przygotowały	Ani przygotowały, ani nie przygotowały	Przygotowały	W pełni przygotowały
	[% badanych]				
Administracja	29	24	24	10	14
Bezpieczeństwo narodowe	60	20	20	0	0
Kryminologia	47	0	53	0	0
Prawo	34	37	19	3	6

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 31 24% absolwentów Administracji jest zdania, że studia przygotowały ich pod względem praktycznym do wykonywania zawodu. Odmienne zdanie mają absolwenci Kryminologii i Bezpieczeństwa narodowego.

Tabela nr 32. Stopień przygotowania absolwentów pod względem teoretycznym do wykonywania zawodu w opinii badanych

Kierunek studiów	Studia w ogóle nie przygotowały	Nie przygotowały	Ani przygotowały, ani nie przygotowały	Przygotowały	W pełni przygotowały
	[% badanych]				
Administracja	10	5	48	24	14
Bezpieczeństwo narodowe	20	60	0	20	0
Kryminologia	32	5	32	21	11
Prawo	6	11	37	35	10

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań,

Jak wynika z tabeli nr 32 pod względem teoretycznym, w ocenie respondentów, najlepiej przygotowuje kierunek Prawo, Administracja oraz Kryminologia. Najmniej wyposażeni w niezbędną wiedzę do pracy czują się ankietowani z dyplomem po Bezpieczeństwie narodowym.

Tabela nr 33. Pomoc studiów w rozwinięciu umiejętności specjalistycznych w opinii badanych

Kierunek studiów	Studia w ogóle nie pomogły	Nie pomogły	Ani pomogły, ani nie pomogły	Pomogły	Pomogły w dużym stopniu
	[% badanych]				
Administracja	0	19	48	19	14
Bezpieczeństwo narodowe	20	60	20	0	0
Kryminologia	11	32	16	42	0
Prawo	15	18	35	29	3

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 33 1/3 absolwentów Administracji uważa, że studia pomogły im w rozwinięciu specjalistycznych umiejętności, które są potrzebne do wykonywania zawodu. Podobną opinię ma 42% absolwentów Kryminologii. Odmiennie zdanie mają ci, którzy ukończyli Bezpieczeństwo narodowe.

Tabela nr 34. Pomoc studiów w rozwinięciu języków obcych w opinii badanych

Kierunek studiów	Studia w ogóle nie pomogły	Nie pomogły	Ani pomogły, ani nie pomogły	Pomogły	Pomogły w dużym stopniu
	[% badanych]				
Administracja	14	19	33	19	14
Bezpieczeństwo narodowe	40	20	20	20	0
Kryminologia	26	42	16	16	0
Prawo	44	35	15	3	3

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 34 1/3 badanych, którzy ukończyli Administrację jest

zadowolonych z poziomu lektoratu, który mieli na studiach. Najmniej zadowoleni są absolwenci Prawa (6%).

Tabela nr 35. Pomoc studiów w rozwinięciu umiejętności informatycznych w opinii badanych

Kierunek studiów	Studia w ogóle nie pomogły	Nie pomogły	Ani pomogły, ani nie pomogły	Pomogły	Pomogły w dużym stopniu
Administracja	24	24	29	10	14
Bezpieczeństwo narodowe	40	40	0	20	0
Kryminologia	37	32	21	0	11
Prawo	61	21	16	2	0

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 35 absolwenci Administracji najwyżej ocenili pomoc wydziału w zakresie przekazywania informacji odnośnie obsługi komputera. Najniżej taką pomoc ocenili ankietowani, którzy ukończyli Prawo (2%).

Tabela nr 36. Pomoc studiów w rozwinięciu umiejętności interpersonalnych w opinii badanych

Kierunek studiów	Studia w ogóle nie pomogły	Nie pomogły	Ani pomogły, ani nie pomogły	Pomogły	Pomogły w dużym stopniu
Administracja	14	5	24	33	24
Bezpieczeństwo narodowe	20	40	20	20	0
Kryminologia	16	32	16	26	11
Prawo	18	21	21	26	15

Źródło: Badanie Losów Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku rocznika 2020/2021. Raport z badań, Białystok, luty-marzec 2022 r.

Jak wynika z tabeli nr 36 pomoc w zakresie rozwoju umiejętności interpersonalnych najlepiej ocenili absolwenci Administracji (57%) i Prawa (41%).

Wnioski (rekomendacje dla WZJK):

Zasadniczo, absolwenci dobrze sobie radzą na rynku pracy. Jednakże różnicowanie w

tym zakresie wynika ze specyfiki kierunków. Wskazują także na różne trudności, w tym występujące na rynku lokalnym.

Realizacja rekomendacji WZJK oraz UZJK z poprzedniego roku akademickiego: Nie sformułowano wówczas rekomendacji.

Białystok, 11.10.2022 r.